

نظمن جو البم

دنيا جي سڀيتن شاعرن جي نظمن جو سنڌي ويس

سوره سنڌي ادب

صاحب خان سوره ميراثي

Cell No: 0344 3919786

0300 3404488

نظمن جو البم

نظمن جو البم

(دنيا جي سڀني شاعرن جي نظمن جو سنڌي ويرا)

آدرش

پاران
سوڀر پبليڪيشن سٽر
۱۹۹۱ع

ارپڻا

ڪاشف، ڪامو،
۽ الماس جي نالي

آدرش

سوڀ پهريون ڪتاب

پهريون ڇاپو نومبر ۱۹۹۱ع

ملھ = 30

پاران: سوڀ پبليشن سڪر

ڇپيندڙ: مشهور آفست پريس آءِ آءِ چندريگر روڊ ڪراچي

ٽائٽل چتر: اسپينشن چترڪار سلواڊور بالي

بئڪ ڪوراسڪيڇ : عنايت الله مهر

(ڪاپي رائيٽ اداري وٽ)

رائل ڪمپيوٽر ڪمپوزنگ سينٽر

روم ۲۱، اٺين ماڙ آرڪي اسڪوائر

ايڪسٽينشن نيو چالي ڪراچي.

فون : 2425717

کوي:

- ۱۲ ۱. پبلو نرودا
- ۲۱ ۲. محمود درويش
- ۳۴ ۳. ناطق حڪمت
- ۳۸ ۴. برنولٽ بریخت
- ۴۲ ۵. فرید رڪو گارشيا لورڪا
- ۴۵ ۶. مایا ڪورسڪي
- ۴۸ ۷. لينگسٽن هيوز
- ۵۲ ۸. مازيسي ڪويني
- ۵۴ ۹. اوگتايو پاز
- ۶۱ ۱۰. علي احمد سعيد (ايدونيس)
- ۶۳ ۱۱. فضل حسنو ڊيڪ لارڪا
- ۶۶ ۱۲. فروغ فرخ زاد
- ۶۹ ۱۳. ڪرسٽيناني آلٽ
- ۷۱ ۱۴. ايرڪا جونگ
- ۷۳ ۱۵. جاويد شاهين
- ۸۵ ۱۶. هينريٽندر
- ۸۶ ۱۷. فولڪر خائورني
- ۸۷ ۱۸. ايرش فرید
- ۸۸ ۱۹. ڪرسٽا ڊئنس
- ۸۹ ۲۰. چي ماکا تاوا
- ۹۰ ۲۱. هيٽو مارو
- ۹۱ ۲۲. شن ڪچي تاڪاهاشي
- ۹۲ ۲۳. ڊورزن گيسبو ياف
- ۹۴ ۲۴. واسڪو پويا

مهاڳ

سڪڻ جي عمل جي ڳولا کان اڳ، پرڻنگ پريس جي ايجاد کان اڳ،
اسان جي ڌرتيءَ تي شاعري ڇنڊي هئي. ان ڪارڻ ئي اسان ڄاڻون ٿا ته،
شاعري مانيءَ جيان آهي. (پبلو نروڊا)
شاعري هڪ ننڍڙو ديوتا نه آهي، هن آپ مان باهه نه چورائي آهي نه ئي
هو ڪنهن خاص نسل مان آهي. هو هڪ ڪڪاريگر آهي، جنهن جو هڪ
ئي گر آهي ته هو سماج جي رڃعت پسند قوتن سان منهن ڏئي شاعر
سڃائيءَ جو محافظ ٿي ڳالهائيندو آهي. (پبلو نروڊا)
مون وٽ شاعريءَ جي ٻه موسم ٿيندي آهي. ائين به ٿيندو آهي جو آڏا
سڄو سال ڪجهه به نه لکي سگهندو آهيان ۽ ڪڏهن ته لفظن جو مينهن
وسندو آهي، منهنجي ڌرتي آهي ۽ آءُ ڌرتيءَ جو شاعر آهيان. (احمد درويش)
شاعري لڪل حقيقتن کي به لفظن جو ويس پهرائيندي آهي. شاعري
اتهاس کان وڌيڪ سچي هوندي آهي، شاعري سچائيءَ جو آئينو هوندي
آهي. (خورخي لوئيس بو رخييس)
شاعريءَ جا مکيه جزا اتهاس، مباحثو ۽ ٻولي هوندا آهن. (اوڪتا ووياز)
نظم هڪ رڙ هوندي آهي، هڪ ٿڌو ساهه هوندو آهي. هڪ رويو آهي،
هڪ رد عمل آهي. (هرمن هيس)
هڪ ڪويءَ جي آتم ڪهاڻي ان جي شاعري هوندي آهي. شاعري هڪ
ساڙوڙي زائغان جيان هوندي آهي، جا بي وقائيءَ کي ڪڏهن به معاف نه
ڪندي آهي. (يوجيني يووتيشنڪو)
شاعري باهه آهي جا انسان جي جسم اندر پڙڪي ٿي، جلائي ٿي، ۽
روشني پيدا ڪري ٿي. (اليوتالستاء)
پنهنجو پاڻ سان جنگ ڪرڻ سان شاعري ٺهندي آهي. (ڊبليو. بي. بيش)
ڌرتيءَ تي رهندڙ ماڻهن ۾ شاعر سخي هوندا آهن. شاعر لڏ پلاڻ وارا پکي نه آهن.
شاعري ڌرتيءَ کان سواءِ ائين آهي، جيئن ڪو ماڻهو گهر بند، ڪورڊ

لامن، آکيرو پکي: بنا. (ارسل حواتوف)

جيڪڏهن ڪو ماڻهو نظر سمجهي ته ان جي جان شڪل ۾ پئجي ويندي.
جيڪڏهن ڪو ماڻهو هڪڙي نظر سان زندگي گذاري، ته اهو اڪيلو مري ويندو.
جيڪڏهن ڪو ماڻهو ٻن نظرن سان زندگي گذاري، ته هڪ نه هڪ
ڏينهن بي وفا ٿي ويندو.

جيڪڏهن ڪو ماڻهو هڪ نظر جو ارادو ڪري، ته ان جي اولاد مان
هڪ ٻار گهٽجي ويندو.
جيڪڏهن ڪو ماڻهو ٻه نظر لکڻ جو ارادو ڪري، ته ان جي اولاد مان
ٻه ٻار گهٽجي ويندا.

جيڪڏهن ڪو ماڻهو لکڻ ويل تاج پائي، ته هو پڪڙجي پوندو.
جيڪڏهن ڪو ماڻهو نظر تي ڪاوڙ ڪري، ته پيا ماڻهو هن ڏي نفرت
سان ڏسندا.

جيڪڏهن ڪو ماڻهو نظر تي مستقل ڪاوڙ ڪري، ته مورتون هن ڏي
نفرت مان ڏسنديون.

جيڪڏهن ڪو ماڻهو شاعري کي سر عام ٻرو چئي، ته هن جا چوٽا
پيشاب ۾ ٻرجي ويندا.

جيڪڏهن ڪو ماڻهو پنهنجي نظر جي پاڻ ساراه ڪري، ته بيوقوف
ماڻهو هن جي عزت ڪندا.

جيڪڏهن ڪو ماڻهو پنهنجي نظر جي ساراه ۽ بيوقوف ماڻهن جي عزت
ڪري، ته لکڻيون ان تي حرام ٿي وينديون.

جيڪڏهن ڪو ماڻهو شاعري شاعري شهرت حاصل ڪرڻ لاءِ حاصل
ڪري، ته ان جي حيثيت گڏه جهڙي هوندي.

جيڪڏهن ڪو ماڻهو نظر لکي ۽ پيا ان جي ساراه ڪن، ته ان کي
سهڻي سريت ملندي.

جيڪڏهن ڪو ماڻهو نظر لکي ۽ پيا ان جي حد کان وڌيڪ ساراه
ڪن، ته ان جي سريت کيس ڇڏي پجي ويندي.

جيڪڏهن ڪو ماڻهو ٻي جي نظر کي پنهنجو چوي، ته ان جي دل تي
ڪٽ جهڙي ويندي.

جيڪڏهن ڪو ماڻهو نظم پورو ڪري، ته هو پنهنجي جذبن جي اگهاڙي
ڌارا ۾ وهجندو، ۽ اچو پتو، هن کي ڇڏي ڏيندو. (مادرڪ اسٽريندا)
آءُ خوشيءَ کي حاصل ڪرڻ لاءِ شاعري پڙهندو آهيان، شاعري جا مونکي
ڪلڻ، روئڻ، رڌيون ڪرڻ اکيون چنپڻ يا بس سوچڻ تي مجبور ڪندي
آهي. (اڊاٽن ٿامس)

آءُ شاعري لاءِ مرندس نه، پر ان لاءِ جيئندس.
شاعري دنيا کي تبديل نه ڪندي آهي، شاعر کي تبديل ڪندي آهي.
(رچرڊ ايڊ برٽ)

نظم لکڻ ڏئيءَ جي باغ مان صوف چورائڻ آهي. (امرتا پريتر)
نظم شاعر جي ايجاد ناهي، نظم ڪنهن ڪنڊ ۾ لڪل هوندو
آهي. —

امر تي وڏي زماني کان موجود هوندو آهي، شاعر رڳو ان کي کولي لهندو
آهي. (جان اسڪاھل)

شاعري زندگيءَ جو حصو آهي، اهو ممڪن ئي ناهي جو شاعريءَ کي
زندگيءَ کان ڌار ڪيو وڃي. (فروغ فرخزاد)

مون پنهنجي شاعريءَ جون سڀئي دريون کولي ڇڏيون آهن ۽ انهن درين
مان اوهان سڄي دنيا کي ڏسي سگهو ٿا. (باب سينڊراس)

آءُ نظم اڌ-ٽڪل ماڻهن لاءِ لکندو آهيان، انهن لاءِ جن وٽ تجسس آهي،
جيڪي حيران ميران ٿيڻ جي صلاحيت رکن ٿا. (رولف جيڪب سن)

شاعري اها سٺي هوندي آهي، جنهن کي پڙهندي ڏاڙهيءَ جا وار اڀا ٿي
وڃن، ته جيئن آءُ سولائيءَ سان شير ڪري سگهان. (اي-اي-
هاٿوسمين)

پبلو نرودا ۱۲ جولائي ۱۹۰۴ع ۾ ديس چليءَ جي هڪ ڳوٺ پرال ۾ پيدا ٿيو. نرودا کي ننڍپڻ کان ئي نظم سرجڻ جوشوق هوندو. هو هن جو پيءُ، جيڪو ريلوي ۾ مزدور هو، ان کي شاعريءَ کان نفرت هوندي هئي. پيءُ جي ڊپ کان پبلو نرودا قلبي سان ڏرڪيو، سندس صلي سان رڪارڊو اليذر بتي ريس اي پاسو اتوا اهو.

نرودا جا پبلو هڪئي ڳڻڪا شاعريءَ جا شيع ٿي چڪا آهن. شاعريءَ جي هڪينوس تي پيرن ديس ۽ ماڻهپي جا رنگ آهن ۱۹۱۷ع ۾ نوبل انعام پڻ مليس. سيپٽمبر ۱۹۷۳ع ۾ پبلو نرودا وفات ڪري ويو.

پيار

ايڏا گهڻا ڏينهن توکي ويجهو ڏسڻ جو،
 آءُ ٿورو ڪيئن لاهيان؟
 آءُ توکي ڇا ڏيئي سگهان ٿو؟
 رُت جو پياسي سانوڻ جهنگ ۾ ڇاڳيو آهي.
 بومڙ پنهنجي ندرن کان ٻاهر نڪري آيا آهن
 ناگ ماڪ پي رهيا آهن ۽ توسان ڪڏَ سانت
 ۽ صوبه جي وچ مان
 سڀن ندرن وچان ٿو،
 ۽ پڻ کان پڇڻ ٿو،
 ڪيئن ۽ ڪڏهن ان ڀاڱي جو احسان لاهيندس؟
 مون جيڪي به شيون ڏنيون آهن،
 انهن ۾ رڳو تون ئي آهين.

نظر

هر ڏينهن تون ڪائنات جي روشنيءَ سان،
 ڪيڏندي آهين.
 تون اها نازڪ مهان آهين،
 جا پاڻيءَ ۽ گل مان آئي هجي.
 مان توسان پيار ڪريان ٿو.
 جو ٻيو ڪوبه تو جهڙو نه هجي.
 آءُ توکي پيلن گلن جي هارن ۾
 پوئڻ چاهين ٿو.
 اوڀر جي ستارن وچ ۾،
 دربدين جي سطر سان ڪير ٿو تنهنجو نانءُ لکي؟
 آءُ توکي اهڙيءَ طرح ياد ڪرڻ ٿو چاهيس،
 جهڙي تون پيدائش کان اڳ هئين و.
 هوا رڳ ڪري ٿي،
 ۽ مهجي دريءَ سان ٽڪرائي ٿي.
 آسمان اهو چر آهي،
 جيڪو سوين مهينن سان ڊگھيل آهي.
 هتي سڀيئي هوائون،
 جلد ئي يا وري دير سان،
 موڪلائي وينديون آهن.
 ميهن پنهنجو لباس لاهي ٿو،
 پکي تيز اڏامن ٿا،
 ۽ هيءُ هوا آهي.
 آءُ اڪيلو انسانن جي سگهه جي خلاف،
 وڙهي سگهن ٿو
 هي طوفان ڪارن پٽن جو ڪنڻ شاهي ٿو.

جن کي هميشه ڏسڻ چاهيندو آهيان.
 مون جيڪي به شيون چهيون آهن،
 انهن ۾ رڳو تنهنجوئي بدن آهي،
 جنهن کي هميشه ڇهڻ چاهيندو آهيان.
 مون کي تنهنجي نارنگي ٽهڪ سان پيار آهي،
 توکي ستل ڏسڻ مونکي وڻندو آهي.
 آءُ ڇا ڪريان منهنجا پيارا!
 منهنجا پرين!

مان نه ٿو ڄاڻان پيا ماڻهو پيارا ڪيئن ڪندا آهن؟
 يا ماضيءَ ۾ ماڻهو پيار ڪيئن ڪندا هيا؟
 توکي ڏسڻ، توسان پيار ڪرڻ،
 منهنجو جيون آهي-

پيار ڪرڻ، منهنجي فطرت آهي.
 هر شام جو تون مونکي پهريون کان وڌيڪ سٺي لڳندي آهين.
 پاڻ کان پڇندو آهيان،
 هوءُ ڪٿي آهي؟ ڪڏهن ايندي؟
 سوچيندو آهيان ۽ پيڙا ۾ پرڃي ويندو آهيان
 پاڻ کي غريب، چرپٽ ۽ اداس محسوس ڪندو آهيان
 ۽ تون ايندي آهين.
 تون جا ڪنڻ آهين،
 جا آڙوءَ جي وڻن کان چمڪندي آهي.
 ان ڪارڻ آءُ توسان پيار ڪندو آهيان.
 پر نه- ان لاءِ نه، سبب گهڻائي آهن.
 جو پيار ٿيندو ئي ائين آهي،
 پيچيده، معمولي، خاص به ۽ هيبت وارو به،
 عزت وارو به ۽ ماتر وارو به،
 پيار گهڻن ستارن جيڏو،
 ۽ هڪ چميءَ جيڏو ڪشادو.

انهن ٻيڙين کي کولي ٿو.
 جيڪي ڪجهه رات آسان سان پڌل هيون.
 تون هتي آهين.
 اوھ! تون پڇي ڪونه وئي آهين.
 تون سهجي آخري سڌ جي وراڻي ڏينديءَ.
 مون سان رڪوڙجي رُجُ.
 ه پر ڪڏهن ڪڏهن هڪُ اجنبي پاڇو.
 تنهجي بيٺن منجهان ڏڪندو نڪري ويسو آهي.
 تنهجي ڇتئين من ان جي خوشبو ايندي آهي.
 جڏهن اڌ س هوا ٻيڙين کي ڇهندي آهي ،
 آڌ تو سان پيار ڪندو آهيان
 هڪيترا ڀيرا اسان صبح جي ستاري کي،
 جلندو ڏٺو آهي،
 ۽ اکين کي چمندو ڏٺو آهي
 منهنجا لفظ مينهن جيان توکي چئي،
 تو مٿان هڪريا
 هڪ ڊگهي عرصي کانپوءِ،
 تنهجي بدن سان پيار هڪريان ٿو.
 اهو بدن، جنهن هڪيترا ئي سج ڏٺا آهن
 ايستائين جو مونکي پڪهه ٿي وئي آهي
 ت تون هن ڪائنات جي مالڪن آهين.
 مان تو لاءِ -
 پهاڙن سان ٿڙين گلن ۽ چمن مان ٺاهيل ٿوڪري،
 کڻي ايندس.
 آڌ تو سان اهو ڪجهه ڪرڻ چاهيان ٿو،
 جيڪو بهر جي مند،
 چيريءَ جي وڻن سان ڪندي آهي.

پيدائش

اسان موت جي ياد کي ڪڏهن به سنڀالي نه رکندا آهيون.
 اسان پنهنجي وجود جي باري ۾ ايڏا نه
 برد بار آهيون
 جو انگ، ڏينهن، مهينا ۽ سال،
 آهي وارن آهي ڇپ جن کي ڇهندا آهيون،
 انهن جي ياد کي سنڀالي رکندا آهيون
 ۽ موت جي هڪ پل کي،
 اسان ڪنهن ياد کانسواءِ ٺنڀي وڃڻ ڏيندا آهيون
 اسان ان کي ٻين وٽ،
 ياد ڪرڻ لاءِ ڇڏي ويندا آهيون،
 يا اسين ان کي پاڻيءَ ۾ ڇڏي ڏيندا آهيون
 نه ئي اسان پيدائش واري پل کي ياد رکندا آهيون،
 جيتوڻيڪ پيدا ٿيڻ هڪ جوش آهي
 هڪ تار کي آهي
 ۽ هاڻي توکي ان بابت ذرو به ياد ناهي
 ۽ تو پنهنجي پهرين روشني جو
 هڪو به نشان ڪونه بچايو آهي
 سڀ ڄاڻڻ ٿا ته هنن جنم ورتو آهي
 سڀ ڄاڻڻ ٿا ته ڪمري ۾،
 جهنگ ۾، پوءِ گاه ۾،
 مهاڻي جي جهر پڙي ۾،
 يا ڪنهن ڪمند جي پوک ۾،
 هڪ غير معمولي سادت جو ديو آهي
 هڪ ڳسيءَ جي جان پل،
 جن کي هڪ عورت وٺي ڪرڻ لاءِ سار هجي

سڀ ڄاڻون ٿا ته اسان جنم ورتو آهي،
 پر عمل وجود کان وجود ۾ اچڻ،
 هٿن جو هٿڻ، اکيون، اکين جو ڏسڻ،
 روئڻ، کائڻ، پيئڻ،
 پيار ڪرڻ ۽ پيڙا سهڻ،
 ن عمل جو، ان روشني جو،
 هڪ ٻئي وجود جو،
 هڪ ڀريل پيالي جو مٿي ڪڍڻ،
 ۽ ان عورت جو، جا خالي ٿي وئي،
 ۽ ماءُ جيڪا پنهنجي رنجي ڳورھائپ واري،
 حالت ۾ اتي رهندي وئي،
 ها پڄاڻي آهي،
 شروعات آهي ۽ انتشار آهي،
 هڪ شيءِ کڏ ٿي زندگي جي ڏاڳي ۾،
 هڪ ٻي ڳنڍ جو اضافو ڪري ٿي
 پر تنهنجي ياد ۾ ڪجهه به ڪونه آهي،
 ڪجهه به نه،
 ن رنجي سمنڊ جو جهن هڪ چوليءَ کي،
 سڏڪيو هو،
 ۽ وڻ مان هڪ صوف پٺيو هو،
 ترڪي رڳو هڪ شيءِ ياد آهي،
 ۽ ها تنهنجي زندگي آهي

نظم

ڪهڙو اڳ هن دنيا ۾ ايندي،
 مون هڪ رڻ ڇڻي ملڪ جي چوند مڪئي هئي
 جتي ڪنهن به تماش ۽ ناروي جي رهواسين ناست،

ڪجهه به نه ٻڌو هو.

گهڻيون ويران هيون

۽ مان انهن ڪتابن مان پڙهڻ سڳيو هيس،

جڏهن ڪا لکت آئي ڪونه هئي

جڏهن سهنجي چئن جا پل آيا،

تڏهن اڃان ان ملڪ جو بنياد ئي نه پيو هو.

جڏهن سهنجي پيءُ گهر اڏڻ جي ڪلپنا ڪئي

تڏهن هن، ان لاءِ هڪ وڻ ٺاهيو هو،

۽ اهو خوشيءَ جو تصور هو.

پهريون آڏو پاڙن ۾ زندهه ٿيس،

پوءِ آهستي آهستي پنن کان مٿانهون،

ڌڙڻ سڳيم،

۽ آڏو صوفن ۽ پکين جي ڳولا ۾ نڪتس

هڪ ٿاري کان ٻي ٿاري تي ويندي

مون پنهنجو ننڍڙو ڳڙاڙيو آهي

پوءِ اسان هڪ شهر جو بنياد رکيو،

جنهن ۾ جيتوڻيڪ گهڻيون هيون،

پر رهواسي ڪونه هو

سن رڌ، گهوڙن، گلن ۽ يادن کي گهرايو،

پر اهو سڀ ڪجهه بي فاعدي هو.

سن سن ڪيڏڻ لاءِ هڪوئي نه مليو

گهڻن جي پڇاڙي ۾ به ڪوئي ڪا نه هو،

اهي مههه سڏيڻ جون خوشيون آهن

۽ انهن ۾ اڃان سئين ڪريو سلبو ڪانه آهي.

اسان جو غريب پاءُ

ج سس پنهنجي غريب پيءُ جي دهن ڪرڻ نه ڇڏيون

پنهنجي غريب ماءُ کي

هن جي حالت هميشه سهي رهي،
 ٻڌي سهي جو اڃ پهرين پورو هن کي پورو جسم ڍڪڻ لاءِ ڪپڙو
 نصيب ٿيو.

هن وٽ نه گهر هو، نه زمين،
 نه قاعدو نه ڪاغذ، نه ئي ڪجهه ڪاٺ لاءِ
 هو جاءِ جاءِ تي پٽڪندو رهين
 جيئن جي هٿن ۾ مرندو رهين،
 پل پل مرندو رهيو

پيدائش کان وٺي هن جو اهوئي ڏنگ هو
 اتقدق سان اهي سڀئي ماڻهو هڪ ئي خيال جا ڏٺي هئا
 پادريءَ کان ججهه ٿاڻين

هو هن کي جست ۾ هن جي حملي جو يقين ڏياريندا رهي
 ۽ هاڻي جڏهن اسانجو غريب ڀاءُ مري چڪو آهي
 سچ پچ مري چڪو آهي

هو اهو سمجهڻ کان خالي آهي
 ته هيڏي ڪشادي آسان جو هو ڇا ڪري؟
 هتي هر هلائي؟ پچ چئي؟ يا فصل لٽي؟
 هن جو اهوئي ڏندو هو

هو غير آباد زمين ۾ بي رحم محنت ڪندو هو
 هاڻي جنت جي ميون ۾ هن جو حصو ٿيندو
 ايتري اوجاڻي تي، ميز مٿان رکيل جست جي هر نعمت هن جي اکين
 هوندي

سانجو غريب ڀاءُ

ديب مان پهچي سٺ سائين جي بگ ڪٺيو پيو رهي
 بر هاڻي هو مطمئن آهي جو سندس زندگي جون ڪوڙايون گهٽجي ويون
 هاڻي هن کي مٺي ڪارڻ ظلم نه سهڻو پوندو
 زمين هيٺ تابوت ۾ هر نموني محفوظ هوندو
 مٿو لڪائڻ ڪارڻ در در ڪونه پٽڪندو

مروري لاء نه وڙهندو

هن ماڻهو کي ايڏي انصاف جي اميد به ڪانه هئي

هن کي اوچتو هن جي اميد ڪن وڌيڪ ڏنو ويو

حوشي مان هن جا هٿ پير سڄي ويا

هن کي ڳالهائڻ نه ٿيو، سن جو غريب پاڻ هڻي ڪيڏو به ڳورو آهي

ڪارين اکين، سان هو هڏن جو پڇرو هوندو هو

هاڻي هن جو وزن ٻڌائي ٿو

ته هن کي اهو سڀ ڪجهه ملي ويو آهي

جو کيس زندگي به نه مليو

ڪش! هن جي طاقت وڌي وڃي ها

غير آباد زمين جو سڀو چيرڻ لاءِ، پٿر ڪٽڻ لاءِ

ڪڙڪڻ لاءِ، ڌڻ پيسن لاءِ، ڪاٺيون ڪرڻ لاءِ

ڪيڏي نه ڏک جي ڳالهه آهي

جو هن وڏي ماڻهو وٽ جوتا به ڪونه هئا

گوشت جي هن چڙوچڙ ماڻهو کي رندگي به انصاف ملي نه سگهيو

هر هڪ هن کي دٻائيندو رهيو، ڪڇيندو رهيو

پر پوءِ به هو محنت ڪندو هو،

گهٽ به گهٽ هن ويس، هن جي جـڙي کي ڪنهر ڏيڻ مهل

سـڀ کي پتو آهي ته هن وٽ ڇا هو

به اسان هن جي ڪهڙي مدد ڪئي هئي،

سڀن ڄاڻون ٿا

ته سڀ هن کي هو سڀ ڪجهه ڏنو هئاسي

جڳو سڀ ڪهڙن هن کي ڏنو به نه هو

هن جو ورڻ وڏو آهي

سڀ کي ڪٽجي به ٿو سگهجي

اسان جي مثل ڀاءُ جو ورڻ ڪنهن به هن جي به ٿو آهي؟

اهو ورڻ سڄي دنيا جي سڙ سڙ آهي پر اسان ان کي سولائي سڀ ڪيو آهي

محنت به هن لاءِ نه ڪئي، نه ڪنهن به ڪنهن

(MAHMOOD DARWESH)

محمود درويش

محمود درويش فلسطين جو هڪ وڏو شاعر آهي. محمود
درويش سن ۱۹۴۲ع ۾ فلسطين جي هڪ ڳوٺ آل-بروه ۾ پيدا ٿيو. هيل
تائين محمود جا ڪيئي مجموعا شايع ٿي چڪا آهن.
محمود جي نظم ۾ پنهنجي ڌرتيءَ جي پيڙا، پير ۽ اوجھ
ماڻھن جا رنگ آهن.

نظم

تون مون کي چوڪنڀو ٻڌ،
هٿڪڙيون وجهه،
ڪنڊن ۽ سگرڻس کان محروم ڪري ڇڏ،
منهنجي وات ۾ مٽي وجهه،
جهڪ هڻ.
پر پوءِ به آءٌ پنهنجن نهن سان،
پٺ تي نظم ضرور لکندس.

نظم

مون قتل عام ڏٺو آهي،
آءٌ هڪ نقشي ڪرڻ ظلم جو نشان بڻيو آهيان
منهنجي پرورش سادن سندن نظمن ۾ ٿي آهي
مون ٺڪرين کي اڌريدي ڏٺو آهي.

مون ماڪ ڦڙن کي بمن جين ڏنو آهي.
 جڏهن هو مهجو درد،
 مون ۾ ئي بد ڪند، آهن،
 رڪاوٽون وجهندا آهن،
 ۽ ڪريو هٿندا آهن،
 تڏهن مهجو من،
 هڪ سرڙهي گهٽي بڻجي ويندو آهي.
 مهجون پاسيون پٿرن ۾ تبديل ٿي وينديون آهن،
 ۽ ڳڙهه کي ڦڙن لڳندا آهن.

پيارُ

توڪڙن ٽڙندڙ گلن سان ڀريل باغ ۾،
 بهار جي سهڳڙ مون کي ڏک ڏئي ٿي.
 تنهنجو پهرو ڏنڌاڻجي ويو آهي،
 مونکي هاڻي تنهنجا هٿ ياد نه آهن.
 تنهنجا ڀڄ ڪيئن نه منهنجي چين مٿان،
 ڦيرا ڏيندا هي.
 توڪڙن باغ ۾ رکيل ننڍا ڪڙا سفيد مجسم،
 مون کي ڏاڍا وڻندا هيا.
 آئون تنهنجو آواز وسري چڪو آهيان،
 تنهنجا نپڻ به وسري ويا آهن.
 آءُ تنهنجي ڏنڊي يد سان بدل آهيان،
 جيئن خوشبو گل سان هوندي آهي.
 آءُ پيڙا سان ڪڏ رهان ٿو،
 پيڙا جا زخما جيان آهي.
 جيڪڏهن تو مونکي ڇهيو ته وڏو نقصان ٿيندو،
 سهجون چميون پٽين جي ولين جان وڪوڙيل آهن.

آء تنهنجي پيار کي وساري ويٺو آهيان..
 پوءِ به هر ڪنيل دريءَ ۾، تنهنجو دهر ڦٽي ٿو
 ٽوڪارڻ آءِ ٻيهر انهن نشين جو ڳولائو آهيان،
 جيڪي ڪپڙن جو پتو ڏين ٿيون،
 ڪرندڙ شيون ،
 ۽ ٽٽندڙ ستارا.

نظر

اهي منهنجو موت ڏسڻ چاهين ٿا
 اهي منهنجو موت ڏسڻ چاهين ٿا
 نه جيئن هو چئي سگهن ته هي اسان مان
 هو ۽ اسانجو هو.
 مون ويهن ورهين تائين،
 رات جي ديوار تي انهن جي قدمن جا،
 ڏماڪا ٻڌا آهن،
 اهي هاڻي اندر اچي ويا آهن،
 پوءِ انهن مان ٽي ٻاهر هليا ويا،
 هڪ شاعر، هڪ قاتل ۽ هڪ ڦاري،
 مون هنن کان پڇيو،
 ”ڇا اوهان شراب پيئندؤ؟“
 هنن ورائيو: ”اسين نه پيئنداسين.“
 مون پڇيو اوهان موڪي کولي هڻندؤ؟
 هنن ورائيو: ”اسان کي ڪا ٽڪر ناهي.“
 هنن ڄام پريا،
 ۽ ماڻهن لاءِ گيت ڳائيندا رهيا.
 مون پڇيو:
 ”اوهان موڪي مارڻ ڪڏهن شروع ڪندؤ؟“

هنن چيو:

"اسن شروعات ڪري چڪا آهيون."

هنن تو رومن ڏانهن ڇيل جو اماڻيا؟

مون ورائيو: "تو جيئن هو زمين تي هلي سگهن."

هنن پڇيو: تو هڪ سفيد نظم جو لکيو،

جڏهن ته زمين ڪاري آهي؟

مون ورائيو: "پر ته منهنجي من ۾ تيهه سمنڊ آهن."

هنن پڇيو: تون فريج شراب جو پسند

ڪندو آهين؟

مون ورائيو: "ڇا ڪرڻ ته آءُ سهڻيون عورتون

پسند ڪندو آهيان."

هنن پڇيو: تون ڪهڙو

موت پسند ڪندين؟

مون ورائيو: "ڇت م ڪرندڙ تارن جي پيراڻ جهڙو"

مون پڇيو: "ڇا رهن اڃا پيو شراب پيئندڙ؟"

هنن چيو: هائو"

مون چيو: "مان ارهن کي چونڊس ته ٽڪر نه

ڪريو جو مان پنهنجي من جي راڻيءَ

لاءِ آخري نظم لکي وٺان"

پر هو رڳو ڪليا.

۽ هنن منهنجي گهر م رڳو اهي لفظ چوراي، ا

جيڪي آءُ پنهنجي من جي راڻيءَ لاءِ،

چوڻ پيو ڇهين.

بيروت

سن پنهنجون پيڙيون ساڙي ڇڏيون آهن.

سن حاردار تارن مٿان.

پنهنجن سيارن کي لٽکائي ڇڏيو آهي.
 اسان نقشي ۾ پنهنجو شجرو
 کوٽي کوٽي ڪو نه ڳوليو آهي.
 اسان مانيءَ يا پنهنجي ڳپ هائي قبيص
 جي پاڪائي لاءِ ڪو نه پنڪيا آهيون.
 اسان امر پڇڻ ڪرڻ ڪو نه پيدا ٿيا آهيون
 ۽ زندگيءَ مادي مان جنم ورتو آهي.
 اسان گڏين کي ٽڪل گهوڙن وانگر ڇڪيو آهي.
 ۽ پوءِ اسان پنهنجيون پيرٿيون،
 ساڙي ڇڏيون ۽ بندرقي کي چاتي سن لڳيو.
 ڇا تون انهن مردن کي هائين ٿو؟
 آڏو ڇڏان ٿو، جن اڃا، جنم ئي نه ورتو آهي.
 هي وڻن هيٺان جنم وٺندا.
 اهي پٿرن مان جنم وٺندا.
 اهي مينهن ڪڪڙين مان جنم وٺندا.
 اهي پگل شيشي مان جنم وٺندا.
 اهي ڪڪڙن مان جنم وٺندا.
 اهي شڪستن ۽ آرسين مان جنم وٺندا.
 اهي ڦاٽل گولين مان جنم وٺندا.
 اهي جنم وٺندا.
 ڪڪڙن مان، ٿڌنڌڙ گلن مان، ڪڪهائين مان.
 اهي جنم وٺندا.
 اهي ضرور جنم وٺندا.

نظم

زمين تمڱ پيئي ٿئي ۽ اسان کي آخري رستي ڏانهن ڌڪي پئي.
 هن ڪر گذرندي اسان پنهنجا عصا رڃي ڪري ڇڏيا آهن.

زمين اسان کي پيڪوڙي رهي آهي.
 ڪش! اسان هن جي ڪڻڪ هجڻ ها.
 ۽ ختم ٿي وري ٻيو جنم وٺون ها
 ڪش! اسين ڇڏڻ تي ٺهيل چتر هجڻ ها.
 ۽ اسان جا سڀنا ايندڙ نسلن کي ڪم اچڻ ها
 اسان آرسين وانگر انهن جا ڇهرا ڏنا آهن.
 جيڪي روح جو بچاءُ ڪندي، اسان کي ٻچي ويس هٿان مٽا.
 اسان انهن جي ٻڙن لاءِ عيد تي رڙيوسين.
 اسان انهن جا به ڇهرا ڏنا آهن
 جن اسان جي ٻڙن کي دريءَ کان اڇلايو
 سان جي آرسين کي سوليءَ ڇاڙهيڏا.
 آخري سڀ کان پوءِ اسان کي ڪيڏانهن وڃڻ گهرجي؟
 آخري آسڻ کان پوءِ پڪي ڪيڏانهن اڏڻ؟
 هو جي آخري پساهن کان پوءِ ٻوٽن کي ڪٽي سمجهڻ گهرجي؟
 سان پنهنجا ٿاڻو ڳاڙهي ٻاڦ سان لکنديس.
 سان ان گيت جا هٿ ڪٽي ڇڏينداسين
 جيڪو اسان جي گوشت کي ختم ڪري
 اسان هٽي ٿي مريداسين هن آخري رستي تي.
 اسان جو رت،
 هٽي ٿي هن جاءِ تي،
 ريتون جو وڻ ڦٽائيندو.

جلا وطنيءَ جو خط

تولا ۽ پير ۽ دعائن کان سواءِ
 ٻيو مان ڇا ٿو چئي سگهان؟
 ڪٿان شروع ڪريان ۽ ڪٿي ختم ڪريان؟
 وقت بي اختيار گذرندو پير وڃي.

هن جلا وطنيءَ جي جيون ۾
 مون وٽ ڪجهه ناهي
 سواءِ هڪ مٽيءَ
 اُڏاسيءَ
 ۽ محرومين سان ڀريل هڪتاب جي
 ڪٿا شروع ڪريان؟
 هي سڀ ڳالهيون جيڪي جيون وڃن
 يا جيون وينديون
 مونکي منهنجي گهر ڪو نه وڻي وينديون
 نه ئي مينهن وسائينديون ۽ نه ئي تڪل ٿل ۽ وڇڙيل پکي ملائينديون.
 ريڊيو تي هڪ پيغام-
 "هن کي ٻڌايو ته "مان ليڪ آهيان".
 مان جهرڪي کي ڇوان ٿو
 جيڪڏهن هن جي ڀر سان انگهين
 ته منهنجو پيغام ڏيڻ نه وسارجانءِ
 ان کي ٻڌائجانءِ
 مان ليڪ آهيان، مان خوش آهيان. منهنجي نظر اڃا ليڪ آهي
 پ اڃان ڇنڊ کان خالي نه ٿيو آهي.
 منهنجو پراڻو بس اڃا جسم تي اوڍيل آهي،
 هو مڃا ٿو ته ڪٿان ڪٿان اڏڙي ويو هو،
 پر مان ان کي سڀي ڇڏيو آهي،
 هاڻي ليڪ آهي.
 مان ويهن سالن جي عمر کان مٿي ٿي چڪو آهيان.
 اها! مونکي ڏسندڙ بي ته مون مردن وٽ زندگيءَ جو ٻار کڻيو آهي،
 هڪ ريسٽورنٽ ۾ ڪم ڪندو آهيان، ٿانو ڌوئيندو آهيان، گراهڪن لاءِ
 ڪافي ٺاهيندو آهيان، انهن جي لاءِ چاهي تي مصوعي مرڪ سڃاڻيندو
 آهيان
 جيئن هو آرام ۽ سکون محسوس ڪن.

مان هاڻي سگريٽ پڻ پيئڻ شروع ڪيا آهن!
 پٽ کي ٽيڪ ڏئي جوان چوڪري کڻ حال احوال پڇندو آهيان
 چوڪريون به هجن ته زندگي نا قابل برداشت ٿي وڃي.
 سهنجي سسڪتي هڪ ماضيءَ جو سوال ڪندا آهن، ان ماڻهؤ جي به
 ڪهڙي زندگي آهي؟

جيڪو هر رات خالي پيٽ سهي پئي؟
 مان ٽيڪ آهيان-

مون وٽ ماضي آهي پوڙ آهي، مون ريڊيو تي جلاوطنيءَ جا پيغام ٻڌا آهن
 ۽ سڀ ئين چوندا آهن "اسان ٽيڪ آهيون"
 بابا جو ڇا حال آهي؟

ڇا هو نماز پڙهندو آهي؟

ڇا اڃا ٽائين ٻارن مان ڌرتيءَ سان ۽

ڌرتين جي ٽاريءَ سان پيار ڪندو آهي؟

۽ منهنجا ڀائر ڪيئن آهن؟

ڇا هو ماستر ٿي ويا؟

جيئن بابا ڇاهيندو هو.

امڙ! توکي پتو آهي ته

سهنجون ڪيرون آليون ڇو ٿي وينديون آهن؟

مرض ڪر ڪنهن شام جو من بيمار ٿي پوڻ

ڇا رات مون تي رحر ڪندي؟

هڪ پدم وٺندڙ حڪو هتي آيو ۽ گهر واپس وڃي به سگهيو

جنهن وٽ هيٺان مان ڪرندس

ن کي هو معلوم هوندو

ته هيءَ مرد هڪ شيءِ ڪڏهن انسان هئي

ڇا هو سهنجو لاش ڪجهن کان بچائي سگهندو؟

پيري امڙ

مان ٿو ڇٽان هي ڪاغذ ڪرا ڇو پيو ڪريان؟

ڪهڙي نپال هن کي کڻي ويندي؟

حشڪي وارا ۽ هوائي رست،
 سڀ بند ٿي چڪا آهن.
 ۽ ٿي سگهي توهان ته مري چڪا هجو.
 يا وري جيئرا آهيو بنا ائڊريس جي.
 ڇا ڪو جيئرو رهي سگهي ٿو؟
 بنا ملڪ جي،
 بنا گهر جي،
 بنا جهدي جي
 بنا ائڊريس جي.

رومال

شهيدن جي مرار جهڙي تنهنجي خاموشي آهي
 وهندڙ ۽ ڦهنگندڙ خاموشي.
 هاڻي مون کي ياد اچي پيو ته تنهنجا هٿ
 منهنجي من مٿان ڪڪش پکين جيان ڦرند هئا
 منهنجا سائين!
 چڪاٽ ڪندڙ ڪوٺ کان نه گهرايو
 هو افسوس افق لاءِ ڇڏي ڏني.
 ۽ پنهنجو پاڻ کي ٻين سوچن لاءِ تيار ڪري
 سوچون
 خونخوار سڀن جون
 ۽ ڏڪر دارن ڏينهن جون
 ۽ موت، منهنجي موت جون
 ۽ سوڳ جي سڀني آلا پن جون.
 اسانجا الوداعي
 رومال رڳو ڪنهن آهن.
 ۽ جهڙي طرح ٻرندڙ اڱرن مٿان هوا جلندي آهي

گهرين وادين ۾ خون جا درياء وهندا آهن
 ۽ هڪن آوازن تي اداسيون
 سد بد جي سڙه ساڻ ڀاڳور ڀائي روئينديون آهن.
 منهنجا محبوب!
 مونکي موتائي ڏي
 رومال ۾ ويڙهيل وچوڙي جا ٿڌا ساه،
 يا وري وچوڙي جي ٿڌن ساهن کي بربط جي آوار ۾ بدلائي ڇڏ.
 اسان جي خوشيءَ جي ميلاپ جو هڪ وعدو
 ۽ وڏي تر
 جيڪو منهنجي جلا وطنيءَ ۾ پلي تو.
 هر هر موت تي لڙڪ نه رها
 مون رت تنهنجي بيش کان سواءِ ڪجهه ناهي
 وچوڙي جي رومالن کي
 پيار جي گيتن جون نشانين ناهي
 پنهنجي سيني تي نه لڳاء،
 منهنجا محبوب!
 نه من پها ناهي
 ويڙهي ڇڏ
 ڌرتيءَ مانا جي ڪهن رغو تي.
 ساڻ جي ديس ۾
 هو ڏاڍي اداس نهجي ۽ ڪهائي ٻڌائيندا آهن
 منهنجي ان سنگتيءَ جي.
 جيڪو ويو ۽ وري واپس نه آيو،
 ان جو من؟
 ان جو سر؟
 لهن کي سڀني ۾ سڀني رڪو
 نه ته هو انهن کي رڪ جهڻ اڏاري ويندي
 جن کي سڀني ۾ سڀني رڪو

هو هڪ اهڙو زخم آهي
جيڪو چٽڻ کان ٻاهر آهي
منهنجا عريرو! منهنجا ڀتيو!
مان بيقرار آهيان
ڪٿي ان جو نانءُ نه وساري ڇڏيون
سَوَن جي هن دنيا ۾ اسان ان کي وساري نه ويئون
سيءُ جي مينهن ۽ طوفان ۾
ڪٿي اسان جا زخم سهي نه پون مون کي خطرو آهي.
هن جي غم
هو هڪ اهڙي مڪڙيءَ وانگر هو
جنهن کي مينهن به ياد ڪونه ڪيو
هن ڪڏهن به چاندوڪي رات ۾
ڪنهن محبوب جي پٽ اڳيان ڪو گيت ڪو نه ڳايو.
پٽ تائين هن جا هٿ ڪو نه پهچي سگهيا.
هن جي ٺهر ڪڏهن به ڪنهن خواهش جو پيڇو ڪو نه ڪيو.
زندگيءَ ۾ رڳو هن هڪ ڇوڪريءَ کي ڏسي
به پيرا ٿڌو ساهه ڀريو هو.
پر ڇوڪريءَ پٽ تي ڪو نه بهاريو
هو اڃا سڌو هو.
اهه ڇوڪريءَ اها خواهش هن جي پهچ کان ٻاهر هئي.
اسان جي ديس ۾ هومن جي ڪهاڻي ٻڌائيندا آهن ڪڏهن هو هليو ويو ته
ماءُ کان به ڪو به موڪلائين سگهين کي به ڪونه ٻڌائين نه ئي ڪو
ٿي پيغام ڇڏي ويو.
پنهجي امڙ لاءِ ڊگهيون راتيون روشن ڪري ويو.
جيڪو هاڻي آسمان هيش
هن جي شين سان
هن جي وهڻي سان
هن جي سوٽ ڪس سان ڳلمو ڪس سان آهي.

اور ت! اوتارو! او ڏئي! او ڪڪرا!
 ڇا توهن منهنجو اڏرندڙ پکي ڏٺو؟
 هن جون اکيون به چمڪندڙ ستارا هيون.
 هن جي هٿ به گلدستا هيا
 هن جو سڀو چند تارن جو وهائڻو هو.
 توهان ڪنهن اهڙي مسافر کي ڏٺو جيڪو سفر لائق به نه هو؟
 ۽ جيڪو پاڻ سان مانيءَ کپو به ڪو نه کڻي ويو
 هن جي پک تي ڪير فحڪم ڪندو؟
 هن سان ڪير همدرد ڪندو؟
 هو اجنبِي آهي ۽ سڙڪ تي حادثا آهن
 منهنجو پٽ! منهنجو پٽ!
 و رات جا تارو! او ڪڪرو!
 هن جي امڙ کي ٻڌايو ته توهان رٿ ڪو به جواب نه ڏيئي
 زخم لڙڪن کان وڌو آهي
 فسوس ۽ تڪليف کان به وڌو آهي.
 تون حقيقت برداشت ڪري نه سگهندي،
 ڇو ته تنهنجو پٽ مري چڪو آهي.
 امڙ!
 پنهنجا ڳوڙها نه ڳاڙ
 ڇو ته ڳوڙهن جون پاڙون هونديون آهن
 هن سڙڪن کي ان شام لاءِ بچائي رکڻ
 جڏهن سڙڪون لاشن سان ڀرجي وينديون
 ۽ تنهنجي پٽ جي جھڙن مسافرن کي رستو نه ملي سگهي
 پنهنجا ڳوڙها اکهر،
 ۽ انهن پٿرن جي سڌارن لاءِ ڪجهه ڳوڙها بچاءُ جيڪي ڏکيري ۾ آهن
 ڳوڙها بچائي رک
 شايد سڀاڻي هن پيءُ لاءِ، پيءُ لاءِ
 دوستن لاءِ انهن جي ضرورت پوي.

اسان جي ديس ۾ هو سهنجي سنگتيءَ جي ڪهڙي پڌاڻيڏا آهن
جيڪو ويو ۽ واپس نه آيو.

ڪيئن هن جان ڏني؟

ڪيئن هن جي چاهي ۽ سيني ۾ گوليون لڳيون؟

مهرڻي ڪري تشريح نه ڪيو

مون هن جا زخمو ڏٺا آهن زخمن جي گهرائي ماڻي آهي

پر

مان ٻين ٻارن کان سوچان ٿو

۽ سوچان ٿو انهن عورتن بابت جن جي هٿن ۾ ٻارن جون گڏيون آهن.

پيرا دوستو!

اهو نه پڇو ته هو واپس ڪڏهن ايندو؟

رڳو اهو پڇو ته:

ماڻهو هن جي ڳولا ۾ ڪڏهن ويندا؟

ڪڏهن ننڍن مان سجاڳ ٿيندا.

ناظم حڪمت

(NAZIM HIKMAT)

ترڪي جي عظيم شاعر ناظم حڪمت (۱۹۰۲) ۾ ترڪي جي شهر "سوييڪ" ۾ جنم ورتو. ۱۹۱۷ع ۾ هينلي نپول اڪيڊمي ۾ داخل ٿيو. سياسي حڪمران هئڻ جي ساطي حڪومت جي اک ۾ گندو پئجن ڪرڻ ۱۹۲۱ع ڌاري سسڪو فرار ٿي ويو ۽ اٽن جي ايسٽ يونيورسٽي ۾ پڙهڻ لڳو. ۱۹۲۵ع جي وچ ڌري ترڪي ڏانهن واپس وريدي ٿي کيس جيل اماڻيو ويو ۱۹۲۷ع ۾ هن جي نظم جو پهريون ڳڻڪو (Lines-۸۳۵) جي سري هيٺ شايع ٿيو. هن کي ۱۹۵۱ع ۾ جيل مان آزاد ڪيو ويو. هن جي نظم ۾ قيدين جون پيڙائون، ديس واسين سان پير ۽ ڏکويل رديگي جا عڪس ڏاڍي پرور انداز سان چٽيل آهن. ترڪي جي عظيم ڪوي ناظم حڪمت ۱۹۶۲ع ۾ وڏي هڪڙي.

اڄ آچر آهي

اڄ آچر آهي.
 ۽ اڄ هو پهريون ڀيرو مونکي،
 چمڪندڙ سج ميدن وٺي آيو آهن.
 آءُ آسمان ڏانهن بهريان ٿو،
 آسمان ڪشادهو آهي،
 آسمان ڪيڏو نه نيرو آهي،
 آءُ پٺ تي تڪ ڏيئي،
 سهڻي ڌرتي تي ادب سان ويهڻ ٿو.
 ۽ سڀ ڪجهه وسري وڃي ٿو.

سپينا

آر دي.

۽ تون پڻ منهنجي پيري وٺي!

بس-

سج،

ڌرتي ۽ آءُ آهيان.

آءُ هڪڙو نه ڀاڳن وارو آهيان

سُجاڳي

توهان سُجاڳ ٿيو-

توهان هڪڙي آهيو؟

گهر،

توهان سُجاڳ ٿيڻ کان اڳ به سُس آهيو،

اهو هڪ پرشانيءَ جو قسم آهي.

توهان آزاد ٿيا آهيو.

هي توهان جي پر ه هڪير ستل آهي؟

اها اڪيلائي ناهي.

اها اوهان جي زال آهي، جيڪا گهر فرشتي وانگر سُڪون سان ستل آهي

زُڏڻا سور کيس جلد ئي ٿيندا

وقت ڇا ٿيو آهي؟

اٺ.

توهان رات ٿيڻ تائين سلامت آهيو.

ڇو ته اها ريت ئي ناهي،

جو پوييس ڏينهن جي روشنيءَ ۾،

توهان جي گهر مٿان حملو ڪري.

نَظَرُ

ي منهنجي ديس!

منهنجي مٿي تي اها ٿوري ٺاهي،
 جيڪا تنهنجي شهر مان ڪٿي آيو هيس.
 منهنجي پيرن ۾ اهي چوٽا ٺاهن،
 جيڪي تنهنجي رستن کي سڃاڻيندا هئا.
 منهنجي آخري قميص ۾ ڦاٽي ويئي،
 ڇا تنهنجي شهر مان سڀرائي هيو،
 هاڻي تنهنجي جهنگ -
 رڳو وارن جي اڏرندڙ ونگ ۾ آهي،
 يا منهنجي برڌ وارن گهنجن ۾،
 يا منهنجو ٿلُ من آهي.

قيد خاني مان هڪ خط

منهنجا پرين!
 توکي ٻڌايو، ڏاڍو نفيس ٺڪڻو آهي،
 ته انسان بدلجي وڃي ٿو،
 مون کي قيد خاني ۾،
 سڀن سان محبت ٿيڻ لڳي آهي.
 جڏهن رات جو سو پنهنجي مهرن هٿن سان
 سڀني جو در کولي ٿي،
 ته هر ڀت منهنجي پيرن تي ڪري پئي ٿي،
 ۽ آءٌ ان پل سڀني ۾ ائين بدلي وڃان ٿو،
 جيئن هڪ ڪرٽو بيٺل پاڻيءَ ۾ ڪرندو آهي،
 آءٌ انهن پلن ۾ ڪيڏو نه خوش گهندو آهيان،
 جتي ڪو ڏک ناهي، نه ڪو قيد خاڪو آهي،
 ”جاڳڻ ڪيڏو نه ڳورو عوندو.“
 نه ائين ناهي پري!
 منهنجي اها ڪٿه آهي جو آءٌ هٿ ۽ عزم سان،

تڻڊ کي اهو ڪجهه بخشيندو آهيان،
جيڪو ان جي حملي ۾ ايندو آهي.

ويرا جي نالي

هُنَ ڇيو: ”اڄ“
هُنَ ڇيو: ”بيد“
هُنَ ڇيو: ”مرڪ“
هُنَ ڇيو: مري رڃ“
آءُ -

ايس، بيس، مرڪيس،
۽ مري ويس،

ويرا (VEERA) ناظم جي روسي وٺي

(BREETTOLETE BRECHT)

برٽولٽ بريخت

ارٽوٽ بريخت سن ۱۸۹۸ع ۾ پيدا ٿيو. پيدائش جو شهر ”بارريه“ آهي ۽ ننڍپڻ جا ڏينهن اتي ئي گذاريائين. هن طب جو اڀياس ڪيو پر پهرين جنگ عظيم ۾ ميڊيڪل يونٽ ۾ ڀرتي ٿيڻ ڪري هن ادبي زندگي گذارڻ جو فيصلو ڪيو ۽ پهرين ناٽڪ ”بائبل“ (The Bible) لکيو پر جڏهن هن جي ناٽڪ (Drums in Night) تي ڪلائيسٽ (Kleist) بدمرڻو ويو ته هن جي ادب شهرت جا دروازا کلي ويا.

هٽلر جي دور ۾ قتل ڪرائڻ واري فهرست ۾ بريخت جو پڇين نمبر تي سڏ هو پر پوءِ کيس جلا وطن ڪيو ويو. جلا وطني ۾ ڊسارڪ، فن لينڊ ۽ ڪيليفورنيا ملڪن ۾ رهيو.

ڪيليفورنيا ۾ رهندي ساٿڪ ”گيلو“ لکيائين جيڪو اطلسوي سائنسدان گيلو جي حيون تي آهي آمريڪا جي وزارت داخلا هن ملڪن جاسوسي جو الزام ڳڻيو ته هيءُ پيرس واري رستي کان ريو رخ ۾ آيو پر اتحادين مرمي جرمي ۽ داخل ٿيڻ نه ڏسڻ محصور ٿي مشرقي جرمي ۾ رهڻ لڳو.

۲۱- ڊسمبر ۱۹۵۲ع ۾ اسٽان امن نظام به کيس مليو.

۱۰- آگسٽ ۱۹۵۳ع ۾ هن گيلو ناٽڪ لکڻ پهر شروع ڪيو، پر نتيجي تي اچي نه سگهيو، هو اهرسل جي چوٿين ڏهاڙي، بريخت کي ڏسڻ جو دورو پيو ۽ جيون جي لاٽ اجهامي وٺس.

منهنجو پيءُ هڪ هوا باز هو

منهنجو پيءُ هڪ هوا باز هو.

هن هڪ ٻيٽي ۽ ۾ پنهنجون شيون بند ڪيون
۽ اوڀر پاسي ڏانهن هليو ويو.
منهنجو ڀاءُ فتح آهي.
اسان ماڻهن وٽ جاءِ جي اڻاڻ آهي،
۽ وڌيڪ علائقو حاصل ڪرڻ،
قوم جو اٺي خراب آهي.
اها جاءِ جنهن کي منهنجي ڀاءُ فتح ڪيو،
گرواداراهي هڪ ڪڏ ۾ آهي
ان جي ويڪر ۾ ۴ فٽ، ۽ انچ آهي
ان جي گهرائي ساڍا چار فوٽ آهي.

پينگهو

آءُ ان نظام کي پيو ڏسان
جيڪو ڪافي وقت کان سڃاتو وڃي ٿو.
ڪجهه ماڻهو مٿي ويل آهن ۽ ڪافي ماڻهو هيٺ آهن
مٿس ورا هيٺ ويلن کي مٿي اچڻ جي دعوت ڏين ٿا،
پر غور سان ڏسو ته توهان کي،
مٿي ۽ هيٺ وٺڻ جي وچ ۾ هڪ لڪل شيءِ ڏسڻ ۾ ايندي،
جيڪا رستي جهڙي نظر اچي ٿي پر رستو ناهي،
بلڪه هڪ تختو آهي.
هن اوهان کي صاف ڏسڻ ۾ ايندو،
ته اهو هڪ پينگهو آهي.
۽ هي سڄو نظام هڪ پينگهو آهي،
جنهن جا ۴ پُڙ آهن
۽ پُڙن جو حساب هڪٻئي مٿان آهي.
جيڪي ماڻهو مٿي آهن،

اهي ان ڪري مٽي آهن جو پيا هيٺ آهن،
 مٿان وارا مٽي نه رهن،
 جيڪڏهن هيٺ وارا پيهجي جاءِ ڇڏي مٽي نه اچن.
 ان ڪارڻ مٿان وارن جي صرف اهو خواهش ٿي سگهي ٿي ته هيٺ وارا
 هميشه هيٺ ٿي هجن ۽ مٽي نه اچن
 هونءِ به مٽي وارن جي بسبت هيٺ وارن ۾ گهڻا ٿي لازمي آهي
 ڇو ته نه ته وري پينگهو توارن رکي نه سگهندو
 پينگهو جو ٿيو.“
نظر

ڇوڙاڻي جي ڪناري تي،
 ڪجهه سوچي رهيو آهيان.
 اهوڏانهن ٽائر بدلائڻ ۾ ڊرائيور مصروف آهي
 جيتوڻيڪ موٽڪي ڪا پرواهه ناهي ان ڳالهه جي،
 ته اس ڪڏهن آيو آهيون؟ ۽ وڃڻو ڪيئن ٿيندو آهي؟
 ارمان مونکي رڳو اهو آهي ته،
 اس بيچينيءَ سان، ڦيٽي بدلائڻ جو انتظار ڇو پيو ڪريون؟

نظر

حڏهن جنگ جي ميدان ۾ شام لاهي آئي،
 تڏهن دشمن کي شڪست اچي چڪي هئي
 تار گهر جي تارن ۾ هلچل مچي وئي
 ۽ اهو خبر ڇو طرف ڦهلجي وئي.
 هڪ دٻ جي هڪ ڪنڊ ۾ ماسر مچي ويو ۽ واويلا جون رڙيون آسمان تائين پهتيون
 مدمي ۾ چريو ٿيل ماڻهن جي زبائن مان هڪ رڙ ڪڍي ۽ آپ جي وچائين تي پهتي
 معننن ڏيندي ۽ هر ارسن چپ هيداتي ويا ڪاوڙ ۽ هراسن ميسون پڪوڙيون ويون

ديا جي ٻي ڪنڊ ۾.

خوشيءَ جا نورا آسمان جي قبي سان ٽڪرايا. خوشيءَ جا گيت خوشيءَ جي ٻن

آزادي جو ساهه ۽ سينا ڦوڪجي ويا.

هزارين ڇپ هڪ روايتي دعا ۾ مصروف ٿي ويا.

هزارين هٿ عاجزي ۾ ٻڌا ويا.

رات جو دير تائين،

در گهر جون تارون ڦڪر ڪنديون رهيون،

انهن لاش جو جيڪي جنگ جي ميدان ۾ پيا هئا.

ڏس-

خاموشي ڇڏجي ويئي دوستن ۽ دشمنن وچ ۾

رگو مائرون روئن پيو،

هن پاسي ۽ هن پاسي.

فريدر ڪوگارشيالورڪا (FREDRKO GARIA LORCA)

اسپين جو برگ شاعر ۽ ناٽڪ نويس فريدڪوگارشيالورڪا، اسپين جي پورهيو، ڪنهن چپاسي عورت جي ننڍڙين اکڙين جهڙي ننڍڙي ڳوٺ فيوسٽي-واڪيو راس ۾، ۵ جون ۱۸۹۸ ۾ پيدا ٿيو. اسپين جي يونيورسٽيءَ ۾، علم جو اڀياس ڪرڻ سان گڏوگڏ لکڻ شروع ڪيائين. شاعريءَ جو پهريون مجموعو ۱۹۲۱ع ۾ (Book of poems) جي نالي سان شايع ٿيس. ان کانپوءِ انيسڪ شاعريءَ جا ڳڻڪا ۽ ناٽڪن جا مجموعا شايع ٿيس. آگسٽ ۱۹۳۶ع ۾ بورڪا کي بمباري ۾ گرفتار ڪيو ويو ۽ واشنگٽن فلاچ جي ميمبرن کيس گولي هڻي ماري ڇڏيو ۽ سندس قتل جو ڇڪو گهرو ويڙھ ۾ ڏسجي ويو. سندس موت کانپوءِ لورڪا جي اهم نظمن جو ڳڻڪو (Poet in New york) شايع ٿيو.

نظم

چوٿين رات جو چنڊُ
۽ هڪ اڪيلي پاڇي، اڪيلي پکي ۽ سڻ،
هڪ اڪيلو وڻ آهي.
ماڻ پنهجي حسرتي، سهجي چين جا نشان ڇڏڻ چاهين ٿو
نوارو، هوا کي بنا جهڻ جي ڀمي ڏئي ٿو.
ماڻ پنهجي هٿ تريءَ تي، تهجي ”اڪڪر“ کي جي لمبي جيان کڻي گهڙيا ٿو
چوٿين رات جو چنڊ ۽ اڪيلو هڪ وڻ،
سهجو پير هڪ سڻيءَ جي چھب مٿان گهمي رهيو آهي

چند نڪرڻ ويلَ

جڏهن چند نڪرندو آهي،
 گهڻيون خاموشيءَ سان لڙڪنديون آهن،
 ۽ مشڪل رستا ظاهر ٿي پوندا آهن.
 جڏهن چند نڪرندو آهي،
 مَن نيڻنهار تائين هڪ جريرو لڳندو آهي.
 چوڏهينءَ واري رات جو، ڪوئي به ٻارگيون کائي نه ٿو سگهي
 ميو کائڻ گهرجي، پر اهو جيڪو سائو ۽ ٿڌو هجي.
 جڏهن سوين ڇهڻ جهڙو هڪڙو چند،
 نڪرندو آهي،
 تڏهن -

هڪ چانديءَ جو سڪو،
 کيسي ۾ ٿڌا ساٿ ڀريندو آهي.

اڏسٽل - عورت لاءِ نظم

توڪي نڪو ڏسڻ، زمين کي به ڪرڻ آهي،
 نرم زمين، جنهن کي گهوڙا صاف ڪندا آهن،
 زمين ڏهن کانسواءِ، سٺي زمين،
 رت هڪ ڀيرو وري خراب ڪري ٿي،
 چمڪندڙ ظوار سان گڏ داخل ٿيندي،
 پر توڪي پتو نه هوندو ته ڏيڏر جي دل،
 ۽ سورج مڪيءَ جا گل ڪٿي لڪل آهن؟
 تنهنجو پيٽُ پهاڙن جو رستو آهي،
 تنهنجا چپ هڪ ڏنڊلي صبح جيان آهن -

الوداع

آء، جيڪڏهن مري وڃان،
 وراندي کي کليل ئي رهڻ ڏجو-
 ننڍڙو نيڪر سنڪترا کائي پيو،
 آء کيس وراندي مان ڌسي سگهان-
 هاري سڱ لٽي پيو،
 آء سدس وراندي مان آوار ٻڌي سگهان-
 آء، جيڪڏهن مري وڃان،
 وراندي کي کليل ئي رهڻ ڏجو.

جبر ڪهڙي به نظام جو هجي، ان کي حساس ماڻهو برداشت ڪري نه ٿو سگهي ۽ روس جي حڪمران جوزف اسٽالن جي جبر به گهڻن ئي حساس شاعرن ۽ اديبن کي دل شڪستو ڪري ڇڏيو جن مان ماياڪووسڪي پڻ هڪ آهي.

ماياڪووسڪي جنهن جو اسڪول سرتيڪيٽ ۾ پورو نانءُ ولاديمير ماياڪووسڪي نڪيل آهي پر شاعريءَ جي دنيا ۾ هو ماياڪووسڪي جي نانوَ سان سڃاتو وڃي ٿو. هن سچ ۽ سونهن جي ڪريءَ جارجيا جي هڪ ڳوٺ بغدادي ۾ سن ۱۸۹۲ع ۾ جنم ورتو (ڳوٺ بغداديءَ جو هاڻي ”ماياڪووسڪي“ نالو آهي). ۱۹۰۵ع ۾ پالڪيٽي ۾ ئي سندس انقلاب ڏانهن قدم رڌيو جنهن ڪارڻ ئي کيس قيد خاني ڏانهن اماڻيو ويو.

۱۹۱۷ع واري آڪٽوبر انقلاب ويل ماياڪووسڪيءَ جي عمر ۲۴ سال هئي، هن ن انقلاب ڪارڻ ڪيئي نظر لکيا، خواب ڏٺا ۽ انهن خوابن کي تعبير به ملي. جوزف اسٽالن اچڻ سان ئي جبر شروع ڪيو ۽ ادب لاءِ هڪ دائرو ڪڍيو جنهن ۾ ليکڪن کي رڳو ڪوڙ سرجڻو هو، ان ڳالهه کي سچ جا سنگتي ڪيئن پئي برداشت ڪري سگهيا؟ هڪ سيبني ليکڪ ”تويو پورشيا جو هڪ جيلو آهي ته سچ جا سنگتي ڏاڍا گهٽ هوندا آهن، ۽ جيڪي هوندا آهن اهي به خودڪشي ڪري ڇڏيندا آهن“. اهڙي طرح هن سچ جي ڪري ۱۴ اپريل ۱۹۲۰ع ۾ پنهنجي ڪمري ۾ پاڻ کي گولي هڻي خودڪشي ڪري ڇڏي. ماياڪووسڪي جا آخري لفظ هيآءُ پئي ڪنهن جي سارڻ ڪونه ڪندس.

شهر جي دوزخ جو منظر

دريڻ جي شيشن ۾ شهر جي دوزخ جو نظارو نظر پيو اچي. سڌڙن ڪو ٺيڻ نه، وڻشپڻون هٿ ستيون جهليو سٺيون آهن.

رنگين لاريون ۽ موٽرون چڪر پيون هئن.

هيڏانهن هوڏ بهن ڳاڙها ڪپڙا پهريو دلال چڪر پيا ڏين.

۽ شوقين ماڻهن جي ويجهو هڪن ۽ ٻين پڻ پيا ڪن.

ٻئي پاسي -

مڇيءَ جي اُڪريل تصوير واري بورڊ هيٺ هڪڙو پيرس هيٺ ڪريو پيو آهي.

۽ پنهنجي گد تي ويل عيسڪ ڳولي رهيو آهي

۽ جڏهن اٿس هڪ ٿوراءُ لنگهي، تڏهن ان جي روشنيءَ ۾

هن پنهنجن اکين جي ماڻڪين کي پورا پورا ٿيندي ڏٺو.

اُپ کي جهنڊڙ ڊگهي عمارتن جي پيل وٿيءَ وچ ۾.

ريل گاڏيون اينديون وينديون رهيون.

تير شور ڪندڙ هڪ هوائي جهاز هڪهن بلديگ سان

ٽڪرائجي پڙا پڙا ٿي ويو.

۽ سج جي روشنيءَ ۾ ان جا پگل ٽڪرا چمڪندا رهيا.

ان کانپوءِ -

شهر جي رستن مٿان روشنين جو هڪ چار ٽلهي ويو.

رات - ۵ ڇڏي بڻجي رستن جي روشنين ۾ بچندي رهي.

۽ گهڻين ۽ رستن جي ان روشنيءَ کان پري

اونداهن نظرن ڇنڊ کي چڻ ڳهي ڇڏيو.

۽ ان کي هڪهن مدي خارج ٿي ويل پراڻي شيءِ جيئن.

ڪنڊ جي ڏير ۾ اچائي ڇڏيو.

ڪڪر

مٿي آسمان ۾ چئني طرفن کان.

رڳو چار سيلائي ڪڪر آهن.

ڪنهن به ميڙ کان سواءِ

پهرئين کان تئين تائين.

ڪنهن مڙههءَ سان پئي پڳا.

۽ چوٿون اُٺَ جيان پئي لڳو،
 ان کانپوءِ جڏهن چارئي،
 پنهنجي مستُ چال ۾ وڌڻ لڳا،
 ته کين واٽ تي پنجون همراهَ گذريو،
 ۽ پوءِ ٻن ڪنهن ترتيب جي،
 هاڻي ۽ پويان هاڻي ايندو ويو،
 يستانين، جو پنهنجي آيو،
 ۽ کين ڪسڪائيندو ويو،
 نيٺ هوا ٻڳڻ سان
 سڀيئي ڪڪر هڪ هڪ ٿي ويا،
 ۽ ڪڪرن کي ڪم ڪري
 آفَق مان سڄَ ڪُني ڪڍي.

نظر

ڪهڙي اُٺَ ڏانهن ڏٺو،
 ۽ پوءِ ڪهڙي آواز ۾ کلڻ لڳو،
 ڪهڙي کي اهو ڪهڙو ويجهڪ آيو؟
 اُٺَ چيس،
 ”ڪهڙا!“

تون مون تي ٺٽولي پيو ڪرس
 تون ته مون کان گهٽ ساڻاڻلُ
 برڪهت اُسريل آهين.“
 ۽ ڏٺي تما لي جيڪو هو ڪنهن جي
 حيثيت جاڻي ٿو،
 تنهن مٿي مرڪي سوچيو:
 ”هي ته سڀيئي جدا جدا نسل جا،
 ساڳيا ئي جانور آهن“

(LANGISTAN HUGE)

لينگسٽن هيوز

(لينگسٽن هيوز ۱۹۰۲ع ۾ ميسوري (آمريڪا) ۾ ڄائو، سندس تعلق
ڪاري نسل سان هو، پر نظم، سندس من جيات سفيد آهن، هيوز
ڪيتريون ئي ڪهاڻيون ۽ مضمون پڻ لکيا پر سندس مڃتا هڪ سٺي
شاعر جي حيثيت ۾ حاصل آهي. هيوز ۱۹۶۷ع ۾ وفات ڪئي.)

اڏو - اڏ

ڊگهو ڇوڪرو آيو،
۽ پنهجي ڪنهن تي هڪ اها مڃي ڪئي آيو،
جهن جو مٿيون حصو مورت جو هو،
۽ هيٺيون حصو مڃي جو -
هن مهاڻي ڇوڪري هڪ مڃي ڦاسائي،
اڏ مڃي کائڻ لاءِ،
ڏ مڃي شاديءَ لاءِ.

جنگ

جنگ جو چهرو سهجو چهرو آهي،
جنگ جو چهرو تنهنجو چهرو آهي،
جنگ جي چهرې جو رنگ ڪهڙو آهي؟
ناسي ڪارو يا اڇو؟
موت هڪ بهاري آهي،
آءُ دب جي صدائي ڪرڻ لاءِ.

ان کي هٿن ۾ کٿان ٿو.
 آءُ بهاري ڏيان ٿو.
 آءُ بهاري رت ۾ پوڙيان ٿو.
 منهنجي بهاري رت ۾ ٻڏي وڃي ٿي.
 ۽ اهو الزام آءُ تو مٿان هٿان ٿو.
 ۽ ڇاڪڻ جو تون منهنجو دشمن آهين.
 ۽ اهو الزام تو مون مٿن هڻي ٿو.
 ۽ ڇاڪڻ جو
 آءُ تنهنجو دشمن آهيان.
 پوءِ تون مون کي مارين ٿو.
 تنهنجو ٿاڻ منهنجو آهي.
 ۽ اهو ٿاڻ جنگ آهي.

امن

اسان انهن جي قبرن وٽان لنگهون پيا.
 جيڪي جنگ ۾ مري ويا.
 ڪٿندڙ يا هارائيندڙ؟
 ڪو پتو ناهي.
 افس ۾.
 اهي به ڪو نه ڏسي سگهيا.
 ته فتح ڪنهن حاصل ڪئي؟

خواب

اُن خواب جو ڇا ٿيندو آهي؟
 جنهن کي ٿاريو ويو هجي.
 ڇا هو اس تي ڊڪل ڪشش جي ڊاڻي وانگر سڃي رهندو آهي

۽ پوءِ هيڏي هوڏي ڊوٽي ويندو آهي.
 ڇا اهو پاروئي گوشت وانگر بانس هڪدو؟
 يا مٺي شربت وانگر ان جو ڪرڻ پڌجي ويندو؟
 ٿي سگهي ٿو ته اهو ڳوڙي بار وانگر جهڪ ايدو هجي.
 يا اهو ٻر گولي جيان،
 ڦاٽي پوندو آهي؟

هڪ رڙ

جيتوڻيڪ هڪو وڇريو به نه هو،
 نه ئي هڪهن جو مڙيو ٿيو هو،
 گذريل رات آءُ پيرن ۾ اڀو ٿي ويس،
 ۽ تيز رڙ هڪئي.
 مون رڙ هڪئي، ان ڪارڻ جو تون
 منهنجي دل کي پڇي،
 ۽ن حص ۾ ورهائي ڇڏيو.
 تنهنجي نفرت ۾ ٻڌل نهيان
 منهنجي دل کي پڇي،
 ۽ن حص ۾ ورهائي ڇڏيو.
 تنهن هڪري اها رڙ
 تنهنجي حصي ۾ اچي ويندي.

هڪ نيگرو چوڪري

چوڪريءَ چيو:
 ”آءُ هن دنيا ۾ اڪيلي آهيان،
 هڪو به مشهور منهنجي ستري جو ساٿي نه ٿو ٿئي

سچ اهو آهي ته هڪو به ماڻهو
 مون سان محبت نه ٿو ڪري.“
 ڇوڪري جو دات کڻي ويو ۽ کيس چيائين:
 ”تو کي هڪو به نه ٿو چاهي!
 پر آءُ هڪڙي شرط تي توهان،
 سڄي عمر رهي سگهان ٿو.“
 ڇوڪري ۽ ڇيس:
 ”پيارا! حڪم ڪر“
 ڇوڪري ورائيو:
 ”بستري ۾ پاڳي- پائيوار ڪرڻ سان گڏ،
 پٺن ۾ به حصو ڪر.“

(MAZESE KUVENE)

مازيسي ڪُونِي

مازيسي ڪُونِي جو ڳڻڻو، ڏکڻ آمريڪا جي معتبر ۽ وڏن
شاعرن ۾ ٿئي ٿو. هيل ٽئين صديءَ ۾ مجموعي شاعري ٿي چڪي آهي.
(مازيسي جي نظم ۾ ڳڻڻو ۽ ڳڻڻو ڏاڍي سادگي ۽ ۽ طنز سان
بيان ٿيل آهن.)

پوليس مقابلو

اسرڪاري هينڊ آئوٽ!
هو ٽئين ماڙ تان ڪري، مري ويو.
هن پنهنجي ڳچيءَ ۾ رسي وڃي خود ڪشي ڪئي.
هو فرش ڏوٽيندي صدين تان ترڪيو.
هو ٽئين ماڙ تان ڪريو هو.
هن پنهنجو پاڻ کي رسو وڌو
هو صدين ڏوٽيندي فرش تان ترڪيو
هن ٽئين ماڙ تان ٿيو ڏٺو
فرش ڏوٽيندي هن پاڻ کي ڇت ۾ لٽيو.
هو ٽئين ماڙ تان ترڪيو
پنهنجو پاڻ کي ٽڪڙ ٽڪڙ
هو ٽئين ماڙ تان ترڪيو
هو ٽئين ماڙ تان فرش ڏوٽيندي ترڪيو.
ترڪندي ٽڪڙ ٽڪڙ ڪريو
هو ٽئين ماڙ تي صدين صدين
فرش ٻيو دفعتي ٽڪڙ ٽڪڙ ٽڪڙ
هو ٽئين ماڙ تان ترڪيو
صدين ۾ ترڪي پيو

اهي ڳائڻ پيا

جتي -

گورا ماڻهو موڪل واري ڏينهن،
 طمينان سان آرام ڪندا آهن،
 باقي ڏينهن سون ميڙيندا آهن.
 اتي -

حيوت جي گداهه آهي،
 ڪارا ماڻهو جانورن جهڙي،
 پيلهه جهڙي ڪڪندڙ محنت جي باوجود،
 گائڻ پيا.

ماڻهو چُون ٿا

ماڻهو چُون ٿا،
 اڃان هاڻي هاڻي سڀني ڏٺو ته،
 هتي هڪه گڏيءَ جهڙي چوڪري،
 جنهن جون ٻه چوٽيون ٿيل هيون،
 ان معصوميت مان پوليس کي،
 احتجاج ٺُونشو ڏيڪاريو.
 ان کان پوءِ ڏسڻ وارن ڏٺو ته
 لالڻ ٽههجي وئي،
 هڪجهه گوشت جا ٽڪرا اُڏري اُڏري،
 زمين تي وڪري ويا.
 اڃا هاڻي هاڻي
 هتي گل جهڙن گڙهن ڪپڙن ۾، هڪه گڏيءَ جهڙي چوڪري هئي
 اڃا هاڻي - هاڻي
 هاڻي ماڻهو چُون ٿا،
 هاڻي هاڻي

(OCTAYIO PAZ)

اوڪتاويو پاز

سال ۱۹۱۰ع جو نوبل انعام لاطيني آمريڪا جي عظيم شاعر اوڪتاويو پاز کي ڏنو ويو آهي. هن انعام جو اعلان ٿيو، تڏهن اوڪتاويو پاز پريڪرڪو هو. انعام تي اوڪتاويو پاز جي راءِ هئي ته: آءُ ڏاڍو خوش ٿيو آهيان. هيءُ شيءِ مون لاءِ سمجهي ڏيڻ واريءَ ادب لاءِ ضروري هئي. ۱۹۶۱ع ورهين جو اوڪتاويو پاز ۲۱ - مارچ، ۱۹۶۲ع ۾، پائيسر (Pauces) سنڌي جي ڇاپو ۾، ميڪسيڪو ۾ ڄائو جوانيءَ ۾ شاعريءَ جي ذات پڪي ۽ سندس من ۾ اڪيرو ٺاهيو ۽ نظم ڪڍڻ لڳو. هيل تائين ۴۰ ڪتاب شايع ٿيا آهن، جن ۾ ڪجهه شريڪ شامل آهن. هن جا نظم ڪنهن اجڙيل شهر جهڙا آڏاڻا ۽ محبوب جي سسي ڪڙين جهڙا گهرا آهن.

اوڪتاويو پاز پهريائين ماسٽر ٿيو، ان کانپوءِ ميڪسيڪو ۾ ڊپلوميٽڪ سروس ۾ داخل ٿيو ۽ اسڪولنگ ۾ سفير ٿي رهيو. ۱۹۶۸ع ۾ هندستان ۾ ۱۰ ورهيه سفير ٿي آيو، جتي مشرقي فلسفي جو اڀياس ڪيائين ۽ ٻڌ فلسفي کي ڪافي اهميت مليس هن هندستان ۾ ئي استعفيٰ ڏني، جنهن جو ڪارڻ، ميڪسيڪو ۾ شاگردن جو قتل عام هو. سندس نظم جو ڪتاب ٽوريڪائي جو ليريڪن (The labyrinth of solitude) سندس اهم ترين ڪتاب ميجووي ٿو.

نظم

ڄاڻ ۾، صبح ٿيندي ئي،
پهچي ٿو جي ڳولا ۾ ڪري پئي ٿو
سند ۾ ٻڌن حسن مٿان.

روشنی چمڪي رهي آهي،
 پهاڙ ساحلن ڏانهن ڇوڙن پيا.
 اُس، تيريءَ سان چوليس ۾ داخل ٿي رهي آهي،
 ان جي ڀرپور حملي سڀني چڪدڙ سڀون کي،
 ڏنڌاڻي ڇڏيو آهي.
 سمنڊ، پنهنجي پٺ واري نيٺيل اُٺ ڏانهن،
 رڌڻ کان هڪجهڙي رهيو آهي.
 ڌرتيءَ جي ٽهليل بي ٽريبي،
 سنگتراش جي هٿي، هٿي هٿڻ جو احساس ڏياري ٿي.
 ٽڪري اهڙي نه سڌي ۽ شفاف آهي،
 جو ان مٿان نظر اڪرڻ لاءِ دل گهڙي ٿي.
 روشنيءَ جي نائش
 ۾ ٽڪيل نئون جو رنگين پڪو کولي ڇڏيو آهي.
 هٿي هرا ۾ هر پاسي کان هڪ گيت جي سج ۾،
 خوبصورت نئون آهن.

پره ٿئي

ٿڌا، پر چست هٿ،
 اونداهيءَ مٿان ويجهيل ٿلهيون پٿيون،
 هڪ هڪ ڪري لاهين ٿا.
 آءُ پنهنجيون اکيون کوليان ٿو،
 نه ائين ٻڌي ٿو،
 ڇڻ آءُ جيئرو آهيان ان زخم جي وچ ۾،
 جيڪو اڃان تازو آهي.

ختم نه ٿيڻ وارا پل

آءِ هڪ درياءَ جو آوار لڳاتار ٻڌي رهيو آهيان،
 ڏنڌلين ۽ نمايان شڪلين جي وچ ۾،
 رهندڙ درياءَ،

ڪڏهن ننڊ جي خسار ۾،
 ته ڪڏهن پٽيل اکين سان،
 ٻڌن ۾ ورتل دنيا هڪ ڪاري ۽ اڇي
 آڀار جيان، پنهنجا ٽهڪَ
 پنهنجا سڌڪا مٿانهين کان،
 هيٺائين ۽ ڏانهن ڪيري رهي آهي.
 منهنجا خيال ڊڪن ته پيا،
 پر اڳتي ڪونه ٿا وڌن،
 ڪرن ٿا اٿن ٿا، پنٿي ٺهرن ٿا،
 ۽ ڇپ جي جيل پاڻيءَ ۾ ٽپو ڏين ٿا،
 هڪ ڀل ان کي دهرائڻ سولو هو،
 هڪو هڪ جيلو دهرائڻ سولو هو،
 جيڪو اڪيلو ماڻهو آرسين کان خالي ڪري ۾ ڳاڙهائيندو آهي،
 سر ثابت ڪندو آهي،
 ته هو اڃا جيئرو آهي.

پنهجي بي وزن هٿن سان،
 رات ڇوليءَ کي تڙا گهاٽي رهي آهي،
 شڪليون هڪ هڪ ٿي،
 پوئتي هٽي رهيون آهن،
 بعد واريءَ سر پنهنجا مهر ڍڪي رهيا آهن،
 مناسب وقت اچڻ جي اميد رکڻ وارو
 وقت گذري چڪو آهي، گذري ويل ڪالهه اڄ هي،
 ايندڙ سڀاڻو اڄ آهي،
 اڄ پوري جو پورو اڄ آهي،
 هي اوچتو پنهنجي ذات ۾ نڪري،

مون کي ڏسي رهيو آهي،
 هي ماضيءَ مان ڪونه آيو آهي،
 ۽ هي هڪڙي به نه ويندو،
 اڄ هتي ئي موجود آهي،
 هن کي موت ناهي،
 موت هتان ڪوئي به ڪونه موندو آهي،
 هر ڪو زندگيءَ هتان مري رهيو آهي،
 هي زندگي نه آهي،
 رڳو پلن جو ميرو ۽ روش هڪ مستي آهي،
 موت جو خالي ڏانڊو زندگيءَ کي،
 وڌيڪ زندگي بخشيندو آهي،
 ”اڄ“ نه زندگي آهي نه موت،
 هن جي هڪ شڪل نه آهي، ڪو نالو نه آهي،
 اڄ هتي آهي،
 منهنجي پيرن تي ڪريل، مون ڏانهن تڪيدڙ،
 آءُ دائري جي وچ ۾ خاموش بيٺل آهيان،
 آءُ پنهنجي غيڙ کان پري ڪري چڪو آهيان،
 آءُ بيٺو آهيان،
 ۽ مون وٽ ايتري به جاءِ ڪونه آهي،
 جو اکيون ڦيرائي ڏسي سگهان،
 ماضيءَ جو ڪو به نٿل ٽڪرو ڪو نه بچيو آهي،
 منهنجو سمورو ننڊپڻ ۽ سمورو مستقل،
 هڪ پل ۾ ويڙهي آيو آهي،
 فريجيئر جا ٽڪرا، ڪٺيءَ جي ڪپڙن جي پيٽي،
 قطار ۾ پيل ڪرسيون،
 جن کي ڪنهن جو به اوسيئڙو نه آهي،
 بحاليءَ جو پڪو، جيت،
 هر شيءِ پنهنجو پاڻ کي اندران ئي،

ٻند ڪري ڇڏيو آهي.

آءُ جتان ڪن هليو هيس، اتي ئي اچي ويو آهيان

هر شئي اڄ آهي.

هتي ——— ڇاڏو ڏور.

پئي پاسي ساحل ڦهلبا پيا وڃن،

پيار پريل نظرن وانگر.

هتي ———

رات پاڻيءَ جي لباس ۾،

هڪ هٿ جي مڙهي تي،

پنهجي تصوير بکڻين جي نائش ۾ مصروف آهي.

درياءُ جهونگار بند،

سڌ جي هڪشدي ميدان ۾ داخل ٿي رهيو آهي،

۽ لفظ آزادي جي پاڙن کي،

آلو ڪري رهيو آهي.

هتي ———

بي پرواهه جسر،

شدو وٽس جي جهنگ ۾ پڙن گم ڪري رهيا آهن

اسن اس ۾ هلي رهيا آهيون.

اسين ۾ پاڇا آهيون،

رات کي اورانگڻ لاءِ هڪٻئي کي ڪٽيون پيا.

چاندوڪي اسن ڪاڻ پل ٺاهي رهي آهي.

هتي تون ڇڏ تان هڪريل،

پٿر تي اڪريل ڇاتين جي چتر جيان آهين.

اسان اها اک آهيون،

جيڪا ڇپي نه وڃي.

هي پل پنهنجي شڪايت ۾ گرفتار آهي.

سڀ ڪجهه پري ڪري ويو آهي.

د ڀسي جو ڪو رسو نه آهي

مرڻ وارا مرده ناهن.
 هڪ پٽ آهي، جنهن جي اک کوه جيان آهي.
 جيئن وارا زنده ناهن.
 هڪ پٽ آهي، جنهن جي اک کوه جيان آهي
 جيڪي ڪجهه آهي، پاتال ۾ ڪري پيو.
 جسم ڳڙو ٿي چڪو آهي ۽ خيال به.
 سڀئي ورهيه هڪ پل ۾ جذب آهن.
 هي پل اونهائي ۾ ڪري رهيو آهي.
 سان فرانسسڪو جي هوٽل جي ڪمري مان.
 بئنڪ ۾ پهچي وڃي ٿو.
 گذرڻ وارو اڃ ڪالهه آهي.
 حقيقت اها ڏاڪڻ آهي،
 جا نه مٿي ٿي وڃي نه ٿي هيٺ.
 اسين حرڪت ۾ ناهيون.
 اڃ اڃ آهي ۽ رهندو به اڃ.
 رات ويلي گذرڻ وارين گاڏين جو شور.
 ايندڙ رات ۾ سوشلجي وڃي ٿو.
 پٽ ۾ سوراخ ڪرڻ اچڻ وڃڻ.
 حقيقت جو در بند رکڻ.
 وقت ۾ زير زير وجهڻ.
 سڀ ڪجهه اڳتي نڪري چڪو آهي.
 پٿيون گهڻيون آهن.
 پاڻيءَ جو هڪ ڪلاس پري آهي.
 موڪلي هڪ ڪمري مان ٻيو ڀيرو گذرڻ ۾.
 هزارين ورهيه لڳي ويندا.
 نسل "زندگي" ڪيڏو نه پري جو آواز آهي.
 مان هتي نه آهيان، هتي جي ڪا حقيقت نه ناهي
 هي ڪمرو پڻي ڪنهن هنڌ آهي.

آءُ پاڻ کي ٿورو ٿورو ڪري بند ڪري رهيو آهيان
هن پل ۾ داخل ٿيڻ لاءِ مونکي رستو نه ٿو ملي.
هي پل آءُ پاڻ آهيان.

منهجو ڪو نانءُ، ڪو چهرو ناهي.
آءُ هتي آهيان، پنهنجي پيرن ۾ ڪريل،
پاڻ ڏانهن تڪيندڙ
پنهنجي ڏيک جي ڪلپنا رکندڙ.
ٻاهر —

باغ ۾ گرمي تباهي مچائي رهي آهي.
هڪ ڏيڏر رات جي خلاف،
جنگ ۾ مصروف آهي.
ڇا آءُ هتي آهيان؟
ڇا آءُ هتي آهيان؟

علي احمد سعيد (ايدونس) ALEY AHMED SAEED (ADONIS)

سيٽو ڪري عي احمد سعيد جنهن جو قلبي سڙو يدريس آهي سن
١٩٣٠ع ۾ شام ۾ ڄائو.

دمشق يونيورسٽي مان گريجوئيشن ڪيائين.

١٩٥٦ع ۾ ڪن سيسي ۾ سن ڪري لبنان ويو، جتان يوسف انڪهار

سن گڏجي ”شاعر“ نالي ادبي پرچو ڪڍڻ شروع ڪيائين هاڻي

”مواڪف“ نالي پرچو اڪيلي سر ايڊٽ ڪري ٿو.

يدريس جا نظم نظم ۽ شعر جي ڳالهه علامتي انداز ۾ سن ٿا، سندس

نظم ۾ ڊيبل رٿ آهي.

قيديءَ جو نظم

قيديءَ جو نظم ٻڌي، جيلر جو سهن کي ويو.

پر

جيل جو دروازو کي نه سگهيو.

هو

اهي

هن کي هڪ ڪاهي ۾ وٺ وٺي آيا،

۽ کيس سڙي ڇڏيائون.

هو قاتل نه هو،

هو هڪ آوار هو،

جو اپ جي دهن جا ڦاڪا چرمندو هو.

۾ هائي
هُو هئا ۾ لڙڪيل آهي.

منهنجو پيار

سهجي پيار کي ڪڪڙي يا مندي نه چٽو،
منهنجو پيار زرد آهي، بهادر آهي،
ڏاڍو خود سر آهي،
سفر تي وڃڻ واري موٽ کي ڪير ڳوڻيندو؟
هو نه چٽو ته منهنجو پيار هڪ چنڊ آهي،
منهنجو پيار،
قائن وارو هڪ شعلو آهي.

الوداع

وڻ جون تاريون الوداع جون ٿيون،
گلن جا چمڪندڙ پن الوداع جون ٿا،
لمعس ۾ ساهه کڻڻ واري واچ واري سامي ۽ جهڙا رست
الوداع جون ٿا،
آشائن پيرل پر وچ ۾ پڌل جسر،
الوداع جون ٿا،
۽ نظم الوداع جون ٿا.

حزان لاءِ هڪ آرسي

ڇا ارهائون ان عورت کي ڏسو ٿا،
بيپڪ حزان جا لاش ميڙي رهي آهي؟

ھا اوهان ان عورت کي ڏسو پيا،
 جيڪا پنهنجو چهرو فرش مٿان رکڻي رهي آهي؟
 ۽ پنهنجو لباس،
 مينهن جي ڦاڳن سان سبي رهي آهي.
 روڪو!
 ھا فرش تي پيل ڪوٺا سڀ ڀري ويا؟

تيزيءَ سان وهندڙ رت

آءُ سڀڻو آهيان.
 هي آواز ڪڏهن به منهنجو ئي نه ٿو سگهي.
 تون لاش کي پيو ٻاهر ڀڄي چڪين،
 آءُ قتل گاهه واري تهذيب مان،
 وهندڙ رت آهيان.
 ٻرندڙ روشن موت،
 باهه جي اڇا جهڙن وارو موت.
 هوا وانگر،
 ان جي چاهي جي چوڻس،
 ڪنهن بئنسري وانگر ديوانو آهيان.

فضلُ حُسنو ڊيڪ لارڪا (FAZAL HUSNU DEGLARCA)

فضل حسو ترڪيءَ جو برگ شاعر آهي. (هيءُ ۱۹۱۴ع ۾ ائسٽنبول ۾
 ڄائو. ۱۹۳۵ع ۾ فوج ۾ آفيسر ٿيو پر ۱۹۵۰ع ۾ فوجي سوڪريءَ تي
 ڪن سس ڪري استعفا ڏنائين اڄڪلهه کيس ڪنڊر جو دڪان آهي.
 فضل حسو ح نظم هونءَ تي سادا آهن پر انهن ۾ معنيٰ اندوڙي رکيل
 آهي. جيڪا ٿورو سوچڻ سان سمجهه ۾ اچي وڃي ٿي.)

تحفو

رات آهي،
 غد جو تحفو،
 آندي لاءِ.

نرم

هڪ بکيل مائهو جو وات،
 مائيءَ کي،
 رند کي بخشيندو آهي.

رڙ

هر ڏيهن
 هر رات -
 مون کي ڏسن ۾ ايسدو آهي،
 ته آسمان خدا جي رڙ آهي.

مقبري تي

جڏهن ڪجهه ڪريان ٿو،
هو آهي،
جڏهن اس ڪجهه ڳالهائين ٿو،
هو ڪونه آهي.

پڻڪ

ڇا ڪتا،
پڻڪي پڻڪي،
ڌرتيءَ کي
خاموشي ڪسڻ چاهين ٿا؟

پهريون ڏوهه

پهاڙ خنجر هڻيو،
پرهه ڦٽي ڪئي-
رت جي سونهن؟

بي اعتبار

جڏهن ڇپ آهن،
کين ڇڻ ريانون ئي نه آهن،
جڏهن ڳالهائين ٿا،
کين ڇڻ منهن ئي نه آهي.

گهڻو ڪجهه

هڪ ٻار هڪ صوف آهي، ٻن حصن ۾ ڪٽيل،
سائي زمين مان،
ڳاڙهي اپ اس

فروغ فرخ زاد

(FROGH FARKH ZAD)

(1922-1996) جڏهن دنيا جي پهرين عاشق سورج پهچي ڪرڻا تهر

جي هڪ ڪشادي روڊ تي ڀرسان واري هڪ خوبصورت گهر مٿان ٿڌ
ڪيا، تڏهن ن گهر ۾ برڪ ۽ ڏاهي شاعره فروغ فرخ زاد جنم ورتو هو
گهر هڪ آرمي ڪرنل جو هو.

فروغ فرخ زاد گڏيس راند کيڏندي، پوپٽ پڪڙندي بيٺ
پرئسري سڪون جي پيچن تائين اٿي ۽ اٿن ٿپندي بيٺ هئي
سڪون ۾ پھتي، پر ڪن ن تر مجبورين سين ڪري هئي سڪون
جي تعليم ڪهن اڻپوري سڀي جيئن اڻپوري رهجي ويس، سورھين
ورھين جي سھڻي جوشيءَ ۾ سدس وهڻ هڪ سرڪاري ملازم سان
ٿيو، وهڻ جي هڪ سان ڪن پوءِ سدس غصن جو پهريون ڳٽڪو (Captive)
شايع ٿيو، ن مهل هن جي عمر سترهن ورهيه هئي

فروغ فرخ زاد جڏهن پنهنجي ور سان گڏ اسون جي شهر ”اهور“ ۾ رهن
ٻڌي، تڏهن هي تي سھڻي ور سان ڪن گهر ۾ گھيرن تي ٿيڻ تي
بيشيءَ هن ن پشي جڏهن تڏهن سدس جنون جهڙو ٿئي، ن ڪارڻ
سھڻي مڙس ڪن هلاق ورتائين، ن ۾ فروغ فرخ زاد جو ٿڌ جهڙو سگر
سدس مڙس تهر ڏهن کڻي ويو ۽ ن اتي ئي رهن ٻڌي ۽ پوپٽ جي
ن جهڙو سھڻو جسم سرحد تي رهي فروغ فرخ زاد جي سھڻي ۽ سٺي
جھڻي ور غصن سان جي سڪڙڪن کي چرڪائي ڇڏيو

فروغ فرخ زاد ڏي رندگي ۽ فني ڪريءَ ۽ ڪسار ڏيهر بزم بکڙ ۽
دب جو دب جڙهڻ ۾ گذرڻ ٻڌي، سدس من ڪنهن چڪشورءَ جا
دسيءَ جي دسي رنگ ۾ وڙهڻ هڙ ۽ بيٺ داسيءَ جو داسي رنگ ٿئي
يو ۽ هڪ مور ڪار هي حادثي ۾ ۲۲ ساله فروغ فرخ زاد رندگي ڪئي
بودع ڪيو فروغ فرخ زاد جي دد تي ڪن پوءِ ٿي نظم جا ڪتاب
شايع ٿيا (let us have faith & rebellion), (the wall)

فروع فرخ زاد جي شاعريءَ جي گيسواس تي عورت، جيڙ، غلام، سونهن،
سوپيا ۽ سڀن جا اٽيڪ رنگ وڪريل آهن.
ڪلپنا

مان اماس رات جي ڳالهه ڪريان ٿي
غلام جي ڪاري رات جي ڳالهه آهي.
منهنجا سچو!
جڏهن تون منهنجي گهر ڏانهن اچين
تو سان گڏ هڪ ڏيڻو ضرور هجي
۽ هڪ دري به هجي، جنهن مان رڳو بيٺو پاڻي
گهٽي ۽ ڀر ڏسي سگهان،
منهنجي گهر ڀرسان ئي ڪجهه ماڻهون اهڙا به آهن،
جيڪي خوش آهن.

شاعري

شاعري منهنجي لاءِ هڪ ساهڙي ۽ جيڙ وانگر آهي.
جنهن کين من پنهنجي من جو سور ۽ رڳو ڪندي آهي،
هي منهنجي اها سائڻ آهي، جو مون کي مڪمل ٿئي ٿي
شاعري منهنجي لاءِ ان دريءَ وانگر آهي،
جنهن جي ويجهو وڃڻ ته پنهنجو پاڻ ئي کلي وڃي
من دريءَ ۾ ويهي آهي، ڏسڻي هاءِ، ڳڻندي آهي، روئندي آهي،
وڻ جي منظر ۾ گم ٿي ويندي آهي، منظر جو حصو بڻجندي آهي
دريءَ جي پٺي پاسي وسمت آهي
۽ ڪوئي ٻڌندو رهندو آهي.
شاعري مون لاءِ برباديءَ جو ڪم آهي. دميواري آهي،
جيڪو منهنجي لاءِ منهنجي پاران سونپيل آهي.
هي، هڪ جو به آهي، جيڪو من پنهنجي سوانح زندگيءَ کي ڏسندي آهي

مان شاعريءَ ۾ ڪجهه به نه ڳوليندي آهيان.
رڳو پنهنجي مطن ۾ پنهنجو پاڻ دريافت ڪندي آهيان.

اوندهي رات

اوندهي رات ۾ مون تو کي سڏ ڪيا.
امس رات هئي ۽ چوٿس ڀڻپ چپاٽ هئي.
هوا جي جهوٽن سان پردو ڏڪي رهيو هو
آسمان ڏکويل هو.
آسمان ۾ پري ڪٿي هڪ تارو ڀسڪي پيو
تارو هلي پيو، تو کي سڏ ڪيا.
مان پنهنجو پاڻ، هن ۾ هڪ حار جيان جهلي رهي هيس.
مان دريءَ مان ڏسان پئي وڃوڻي جا اولڙا،
جو هڪ گيت درهيس وانگر آيو ۽ پٽين مسجد لهي ويو.
سڄي رات ڏڪندڙ سيني سان، ڪوئي سڏڪ پريڏو رهيو،
هر هر اٿي بيقراريءَ مسجدن تو کي ڀڪاريندو رهيو،
پر امس ۾ ٻن سخت ۽ ٿڌن هٿن ان کي گهٽي ڇڏيو.
اوندهين راتين ۾،
ڪنارن وٽن جي ٽرينن مان دڪ ڀڙڪندو رهيو.
هوا جو هر جهونو ڪري وڻ جي رڱن ۾ مٽي پريڏو رهيو،
اهو بد بحث وڻ هوا ئي موندو رهيو،
۽ هوا جي جهوٽن کي پيار ڪندو رهيو.

(CHRISTENANE AALRIT)

ڪرسٽياني آلرٽ

اجديد جد من نظم ۾ ڪرسٽياني جو اهم ڪردار آهي. هن شاعره
پنهنجي نظمن ۾ زندگيءَ جي نيس احساس کي ڏاڍي سببتي موهي نڪيو
آهي. هن جو شمار جرمنيءَ جي برڪ شاعرائن ۾ ٿئي ٿو

نظم

جڏهن ڪرا ڪڪر مونکي اداس ڪدا آهن،
تہ مهنجو وس انهن تي نہ هلندو آهي۔

پڻ

آءُ ڪنهن ڇت هيٺان پناه وٺي سگهان ٿي،
جيئن مينهن مون کي،
ڇوٽيءَ کان وٺي کڙين تائين آلود ڪري۔

نظم

هر ڏينهن هڪ خالي ڪمري وانگر آهي،
جيتوڻيڪ ان جي سجاوٽ اسان مان، ڇڏي وڃي آهي،
پر پوءِ بہ

ڪافي فريجهر پهريان کان ئي رکيل آهي۔

نظم

تن ڏسهن ۽ مونکي پنهنجو وات بند رکڻو پيو هو.
جڏهن وڏا ڳالهائيندا هئا.

آءُ ان ڏسهن جي وات نهاريندي هيس.
جڏهن مون کي ڳالهائڻ جي اجازت ملندي.
پر هاڻي مونکي لفظ نه ملندا آهن.

۽ مونکي سمجهه نه ايندو آهي.
ته مونکي ان زماني ۾ ڳالهائڻ جي اجازت ڇو نه هئي.
جڏهن ته مونکي سڀ پڻ ۽ ٻه سئو ڪورڙ ڳالهائڻ ايندو هو.

ايرڪا جونگ

(ERICA JONG)

ايرڪا جونگ جو شمار آمريڪا جي ادب ۾ وڏين ليکڪائن ۾
 ٿئي ٿو. سندس نظم جي پهرئين مجموعي (Poems of Love) ۱۹۵۸
 ارڇو ڪري ڇڏيو. هيل تائين ايرڪا جونگ جا پنج شاعري جا
 مجموعا ۽ ٽي ناول شايع ٿي چڪا آهن، جن جي رڪري هڪ رڪڊ
 قائم ڪيو آهي.
 ايرڪا جون ناول (FEAR OF FLYING) ڏام جو خوف ڪيترن ئي ٻولين
 ۾ ترجمو ٿي چڪو آهي.

نظم

اسين خواب ڏسون ٿا،
 ۽ پنهنجي زندگي جو ٿلهو ڪتاب پڙهون ٿا.
 خواب ڏسندڙ اکين جا ڇپر ڇنڀر بنائي،
 صفحن تان گذرن ٿا.
 شاعريءَ جي ديوي اسان جي خوابن مان لنگهي، نڪندي آهي،
 ۽ اسانجي زندگيءَ جا خواب ڏسندي آهي.
 ڪتاب جا پنا ڦاٽل،
 ڪراڻ ڇٽا آهن.

نظم

هو بند ۾ ترڪي پئي ٿو،
 ۽ تند کن پري نڪري وڃي ٿو،
 هو، هن جي خواب ۾ پڏي وڃي ٿو.

۽ هن جون اکيون بدنجي وڃن ٿيون،
 هو، جنهن عورت جو خواب ڏسي ٿو،
 سا ساڻس ڪڏهن به ڪو نه ملي آهي.

نظم

اسن هڪ پهڙ تي ويهي،
 پنهنجي روحن جو ارسيترو ڪندا آهيون،
 جيڪي پٺ تي رهجي ويا.
 اسان کي سفر ڪندي هڪ وقت ٿي ويو آهي،
 اسان جي پٺيان ڪتابن جو جهنگ آهي،
 اهڙا ڪتاب جن جا ورق پنن جيان ساوا آهن،
 هڪ خوبي سج افق تي آهي،
 اس جا روح ڏاڍا ست آهن،
 اهي اسن جي پٺن کان پوئتي هلندا آهن،
 هو ناچ نه ڪندا آهن،
 هنن جي سموري سگهه،
 اسن جي پيروي ڪرڻ ۾ گذري وڃي ٿي،
 ڪڏهن ته اسان ڏاڍو تيز ڊڪون ٿا،
 يا شهرت جي ڏاڪڻ جا پاروٽا ڏاڪا،
 چڙهن لڳون ٿا،
 اسن جا روح ڇڻن ٿا،
 ته هيءَ ڏاڪڻ ڪنهن سرل ڏانهن ڪو نه وٺي ويندي
 اسن کان وڇڙڻ جو خوف،
 هنن لاءِ ڪا به پریشاني پيدا نه ٿو ڪري.

(JAWED SHAHEEN)

جاويد شاهين.

مهل اُتاريندو آهي، جنهن ويلي ماحڪم سائي ڇپر مٿان پوندي آهي
جاويد شاهين، اڄڪلهه مظفر ڳڙھ جي صلح ڪائونسل ۾ چيف آفيسر
آهي، سندس هيل تئين چار ڳڻتڪ شايع ٿيا آهن جاويد جا نظر ساد ۽
سرت پري آهن، وڏي ڳالهه ته رندگيءَ جون ڳالهيون سلن ٿا ۽ رندگيءَ کي
ڇهن ٿا

ٿوري مُرڪَ

ٿوري مرڪ
ڪٿي رکي ڇڏجانءِ
تنهنجي ڪم آهي ويندي،
ڪنهن شاگرد جي ٿيلهي ۾، وجهي ڇڏجانءِ
ماسٽر تائين پهچي ويندي،
هڪ ٿل رشتو ڳنڍجي ويندو،
گهر واريءَ جي ڇهن تي رکي ڇڏجانءِ،
سڄو جيون، هڪجهڙو نه گهرندو
اڀس ڪٿي وجھانءِ،
فئين ۾ لڪائي،
اڀس ڏانهن موڪلي ڇڏجانءِ،
سڄي اڀس دعائون ڪندءِ،
ڪنهن غريب کي ڏئي ڇڏجانءِ،
وڪڻي، ماني کائيندو،
گهر جي چائٽ تي رکي ڇڏجانءِ

ايندڙ ڏينهن لاءِ،

شيد اهو ڏسي وٺي،

۽ کٽي وٺي،

مون کي ٿورو وقت گهرجي

مون کي واندڪائي گهرجي،

دريءَ مان ايندڙ اُس جيتري،

۽ سڪون،

پٺ تي ويٺل پکيءَ جي پاڇي جيترو،

رڳو هڪ نظم لکڻ لاءِ،

انهن ڏينهن جي ياد ۾،

جيڪي ماريا ويندا آهن،

ڪنهن سٺي موسر جي خبر ڏيڻ جي ڏوھ ۾

۽ دفن ڪيا ويندا آهن،

سات ۾،

ڪيلنڊر ۾ جاءِ والارڻ کان اڳ ۾،

مون کي ٿورو وقت گهرجي،

ڪنار شهرن جون يادگارون تعمير ڪرڻ لاءِ

هڪ نظم لکڻ لاءِ.

آءُ جتي بيٺو آهيان

آءُ جتي بيٺو آهيان

اتن کان پوئتي هٽڻ جي،

وڌيڪ ڪجائش ڪونه آهي،

هيءَ آخري حد آهي،

ديا سان ٺاهُ ڪرڻ جي،

وڌ کان وڌ قيمت آهي، زندهه رهڻ جي،

هتان کان هڪ قدم جو ڇرڻ،
 مون کي خلا ڏانهن ڌوڪيندو،
 ڪنهن گهري ڪڏ به اڇلائيندو،
 هتي لٽڪيل رهڻ مهججي مجبوري آهي،
 جو اڳتي وڌڻ لاءِ،

ڪنهن سڀني جي ضرورت آهي
 جڏهن ماڻهو هن حالت ۾ هجي،
 ته سڀني ڪيئن ٿو لهي سگهي؟
 منهنجا پڻ سڀا هيا -

انصاف ۽ آزادي،
 اهو جڻان به پيو ته اهي هتي ڪوڏ آهن.
 پر آءُ انهن کي ڳوليندو رهيس،
 تنهن لاءِ لڙندو رهيس،

عزت سان رهڻ لاءِ،
 منهنجو خيال هو ته اهو ماڻهو
 پيدا ٿي نه ٿيو آهي،

جيڪو عزت سان رهڻ چاهي
 هن دنيا کي رهڻ لائق بڻائي.
 آءُ ان ماڻهو جي،

تخليق ڪندو رهيس،
 پر آءُ انهن ماڻهن کي وساري ويس
 جيڪي منهنجي پيرن کان،

زمين ڪپڙ ۾ مصروف هئا،
 منهنجي ڇت جي شهتير مان،
 مون لاءِ سولي ٺاهي رهيا هيا.

انهن مون کان، منهنجون اکيون ورتيون
 هڪ ضرورت مند جي نانو تي،
 ۽ مون کي ٻنهي سڀني کان،

محروم ڪري ڇڏيائون آهي مون کي پڪڙي، هتي وٺي آيا،
 جتان کان پوئتي هٽڻ جي،
 وڌيڪ گنجائش ڪون آهي
 ڏينهن پهچي روشنيءَ جي شيءِ ۾ پڌل آهي
 پکي اڏرن پيا،
 انهن جي ڀرڻ جي سرس
 مون کي جهڪڙي رهي آهي. مون کي سمجهائي رهي آهي
 ٿا:

هائڻ لاءِ زمين جو هٿ ضروري ناهي.
 ۽ سڀا -

بنا اکين جي به ڏسي سگهجن ٿا.

ڏينهن

ڏينهن هر صبح جو،
 مهچي گهر جي سامهون وارن،
 وٽن جي چوٽين تان،
 زمين تي لهندو آهي،
 اڌ دريءَ کان کيس ڏسندو آهيان،
 هن جو آڌرڀاءُ ڪرڻ لاءِ نڪرندو آهيان
 پر مهچو گهر کان نڪرڻ ۽ وٽن تائين پهچڻ ۾
 شام هن کي
 پاڻ سان گڏ وٺي وڃي چڪي هوندي آهي.

(YANNIS RITSOS)

يانيس ريتسوس

يونان جو سڀيتو شاعر يانيس ريتسوس، يوناني شاعريءَ
 ۾ هڪ وڏي حيثيت رکي ٿو. ۱۹۲۶ع ۾ هن جي هڪ ڪتاب کي يونان
 جي شهر ”ٿونيڪا“ ۾ ان ڪارڻ جلاو ويو جو هو ڪاٻي ڌرسان لاڳاپو
 رکي ٿو. ٻي جنگ عظيم ۾ قومي مزاحمتي تحريڪ ۾ حصو وٺڻ
 ڪري ريتسوس ڪم زندگيءَ جون اهمي پيننگس آهن، جن کي سين
 ڏسندا آهيون ۽ يانيس لکندو آهي.

ڪنڀار

هڪ ڏينهن جڏهن هو دلا، گلدان ۽ ٿار ٺاهي چڪو،
 تہ ڪجهه مٽي اڃان بچي پئي.
 هن ٻڌري ۽ سخت چاتين واري عورت ٺاهي،
 هن جو دهن پٽڪڻ لڳو هو دير سان گهر موٽيو.
 هن جي گهر واري پٽڪڻ لڳي،
 هن جواب ۾ ڪجهه به نه وراڻيو.
 اڳي ڏينهن هن ٻي مٽي بچائي ۽ ان جي اڳئين ڏينهن ان کان وڌيڪ مٽي بچائي،
 هو گهر ڪوبه موٽيو.
 هن جي گهر واري هن کي ڇڏي وئي
 هن جون اکيون حليديون آهن. هو اڌ-اڳهڙو آهي.
 هن چيلهه جي چوڌس هڪ ٻڌڙو انگوچو ٻڌي ڇڏيو آهي.
 هو سڄي رات مٽي جي مورتن سان ستل هوندو آهي.
 صبح سون سنڀريون توڙهن هن کي ٻڌائيندي ٻڌي سگهو ٿا.
 هن چيلهه وارو ٻڌڙو انگوچو لاهي ڇڏيو
 اڳهڙو، صفا اڳهڙو
 ۽ هن جي چوڌس

خالي دلا، خالي گلدان، خالي ٿانو،
۽ ڇٻڙيل ڇاتين واريون،
سهڻيون، انڌيون، گونگيون، ٻوڙيون عورتنون آهن

نظر

هن ٻنهي هٿن ۾ عجيب بي جوڙ شيون،
ڳولي ڳولي کنيون آهن.
هڪ پٿر، ڇت جي ٽائين جو هڪ ڪربل ٽڪر،
سامهون واري پٽ جو زنگيل ٽڪرڪو،
دريءَ کان اڏامي آيل هڪ پٽ،
پاڻي ڏنل ڪوبديءَ مان وهندڙ قطرا،
هڪ هڪ جهن کي هوا تنهنجن وارن ۾ اٽڪيو هو،
اهي سڀ شيون گڏائي گهر جي پٺئين پاسي،
تقريباً هو هڪ وڻ ڏهي ٿو.
شعري ۾ تقريباً ۾ آهي،
ڇا تون ان کي ڏسي ڪنهن ٿو؟

ٽيون

هر ٽنهي دريءَ وٽ وٽ سمنڊ کي ٽسي ڏي ڏي
هڪ سمنڊ جون ڳجهيون بدائي رهيو هو،
بيو بدو رهيو هو
بيون - ڳجهي رهيو هو، بدو بدو رهيو هو
هو ڏڏي گهرجي سمنڊ ۾ هو هو پري رهيو هو
دريءَ جي شيشي پيرن شرف هٿڪي نيري رنگ ۾،
هن جون حرڪتون آهستي ۾ راضع هيون.
هو هڪ ٻڌل جهاڙ کي ڳولي رهيو هو

هن مُرده گهڻي وڃائي. اوچتو.
 "ٻڌي ويو؟" هڪ پڇيو
 "ٻيو ورائيو؟" ٻڌي ويو
 ٽيون سسڊ جي نهه مان هنن کي بيوسيءَ مان ڏسي رهيو هو.
 جيئين ڪوئي ٻڌندڙ ۾ ڙ مڻهن کي ڏسندو آهي

نظر

گلابي نارنگي سج ٻڌي ويو
 سسڊ اونداهو گهر ۾ سٺو.
 ڏٺو ڏور هڪ پيڙي.
 هڪ ڪارو، ٻڌندڙ نشان.
 ڪوئي پنهنجي جاءِ تان اٿيو ۽ رڙڪيائين:
 "پيڙي! پيڙي!"
 ٽهه ڇائي مان سڀ ڪرسيون تن اٿي ۽ ڏٺو.
 واقعي ئي هڪ پيڙي هئي.
 پر جنهن رڙڪي هئي، جو ٻڌي سس جي محسوس طور ۽ سس ئي هڪ ڏسو ٻڌو
 ۽ جهڙي آواز ۾ چيائين
 "مون ارهائ سس ڪوڙ ڳڻهايو هو"

ساڳي رات

جڏهن هن پنهنجي ڪمري جي بتي ۾ ري،
 ته هن محڪم ۽ چاڻي ورتو،
 ته هو ساڳيوئي آهي، پنهنجي جاءِ ۾،
 رات جي بي ڪاريءَ ۾ ان جي ڊگهس ٽارين مان ڪٽي.
 هن آرسِيءَ اڳيان وڃي پنهنجي تصديق ڪئي.
 پر هي ڇڏيرون ڪهڙيون هيون،

جيڪي هڪ گندي ڏاڳي ۾ ٻڌل فن جي ڳچيءَ ۾ ٻڙڪيل هيون؟

ياد

ان زائداڻي اوڙ-ڪوٽ جي ڪڇن ۾
 رڳو هڪ گرم خوشبور هجي ويل آهي.
 دراندي ۾ ٽنگيل اوڙ-ڪوٽ، هڪ هٽايل پردي وانگر پيو ٺڳي،
 کانپوءِ جيڪي به ڪجهه ٿيو سو پئي وقت ٿيو.
 روشنيءَ ڇهرا بدلائي ڇڏي، سڀ ان-چاتل
 ۾ جيڪڏهن ڪو گهر ۾ داخل ٿيڻ جي ڪوشش
 ڪندو ته هي بي اوڙ ڪوٽ ڪوڙاڻ مان پهچي ٻنهن مٿي ڪري،
 خاموشيءَ سان دروازو وري بند ڪري ڇڏيندو.

هڪ اڪيلي ماڻهؤ جي رات

هڪ اڪيلي ماڻهؤ جي ڪري جو مري پيو
 ڪيڏي نه اداس هوندو آهي.
 مير،

هڪ جاور جيڪي سڀيءَ ۾ سينجي ويو هجي،
 ڪرسي.

هڪ ٻار جيڪي برف ۾ جهنگ ۾ وڃائي ويو هجي،
 سوڌو هڪ گهاڙو رڻ جنهن کي تير هو؟ هڪ پير پير
 پڌر ۾ ڪٻرائي ڇڏيو هجي.

ان جي باوجود هاڻي ٿوري دير ۾
 هني اڪيلائي هڪ ڪولا ۽ شفاف خاموشي ۾ تبدل ٿي ويندي،
 هڪ اهڙي خاموشيءَ ۾ حسڪا سر بحر جي سڙيءَ جي
 شيشي واري ڌول ۾ هودي آهي.

جنهن جي ڇا ۾، وڏن تلح تحريبن جي ٽڪ ۾ ڇهي ٿي ويل چنڊ سان

ڏسي سگهو ٿا

سمنڊ جون چمڪندڙ روشن گهرايون،
۽ ان جي چري جهڙين نيرين کڏن ۾
حيرت ۾ وجهندڙ سامونڊي سارڪ.
بي شمار ڪلاسي رنگ جون لاپرواهه مڇيون،
نهن جي آزاد ۽ بي فڪر حرڪتن کي
چڱي جهٽ ڏسڻ کانپوءِ به اوهان فيصلو ڪري نه سگهندا
ته هو ڇٽ ۾ ڇٽي وينيون آهن
يا شين وسعت پيون ڳولين.
پس به آهن
ياسپنا پيون ڏس.
هنن جو اڪيون ايتريون ڪليل آهن.
جي پوئيل پيون نظر آهن، انت ۾
ڪوبه تحريرو ڪرڻ سان فرق ڪونه ٿي پئي.
ڇا اهو ڪافي نه آهي ته.
هنن جي حرڪتن ۾ سونهن آهي يا شايد
هنن جي سونهن سان جهڙي آهي

هوا

دريءَ جي سامهون سورج مڪيءَ ۾ وڏا وڏا گل
ڪچي رستي تي گهوڙن جي ٽيڪين ڪري اٿندڙ رهي،
هوءَ اتي اداس ۽ منتظر بيٺل آهي
هن جي چاهي تي ڦليل روشن
سورج مڪيءَ جي ڪن جي آهي.
اڄهتو هڙ ٻانهون ڪولي
هوا پٺيان ڊوڙن لڳي ٿي
هوءَ گهوڙي، سوار جي ٿوري ميني سان بگڙي ٿي

۽ ڊري بند ٿي هڪري چڏي.

صبح

هن ڊريءَ جا ٽاڪ ڪونيا
 هن پڙهائڻي ڪيا.
 هڪ جهڙڪيءَ سڌو هن جي بيش ۾ ٺهاريو
 "مان اڪيلي آهيان" هن سر پاٽ ڪيو
 "مان زندهه آهيان"
 هو ڪمري ۾ داخل ٿي،
 آئينو ۾ هڪ ڊري آهي
 جيڪڏهن مان ان مان ٿيو ڏيان
 ته پنهنجن ٿي ٻاهن ۾ هڪري پوندس"
 سونپڻ

هن ڊري کولي
 هوا جو تيز جهوٽو هن سان ٽڪرايو.
 هن جا زلف هن جي هڪن مٿان
 هن وڌن پکين جيان آهن،
 هن ڊري بند ڪئي
 ٻئي پکي ٿي ڪرنا ۽ هن ڏاهن ٽڪڻ ٺڳ
 هن انهن ۾ سهن لڪيو
 ۽ خاموشيءَ سان روئڻ لڳي.

سمهڻ کان اڳ

هن معافي ڪئي، ڏسو ڏاتا.

هر شيء خاموش آهي.
 هن سهڻ لاء چپل لائي،
 هوءَ بستري ڏانهن ڪونه وئي،
 هوءَ بستري جي ڪنڊ وٽ بيهي رهي.
 ڇا هوءَ وساري ويئي ته هن جو
 ڏينهن پورو ٿي چڪو آهي؟
 ڪمرو ڪجهه ٺيڪ ناهي،
 نه بسترو، نه ميري،
 نه ڄاڻائيءَ نه هوءَ ليمپ جي سامهون
 وڍنگه پري ٿي،
 سوراخ ڪونه لاءِ،
 هن کي ڪوبه سورخ ڏسڻ نه آيو آهي.
 شايد پٽ به، شايد آئيني به،
 جنهن مان هن کي رات جي،
 ڪونگهري جو آواز ٻڌڻ نه پيو آهي.
 بستري تي وڍنگه جو اولڙو،
 ائين پيو لڳي، جهڙو تڏي پاڻيءَ به،
 ڪنهن انڌي هيڏي مڃيءَ
 جي رستي به هڪو چارُ آهي وڃي.

ڇوٽڪارو

راتيون - زوردار طوفان.
 ڪيلي عورت چورس کي، ڏاڪا چڙهي ٻڌي ٿي.
 هن کي خوف آهي ته،
 هي چورليون ڏاڪا چڙهي اينديون،
 ٻئي وسائي ڇڏينديون،
 بستري تائين پهچي وينديون.

تڏهن سمنڊ ۾ پئي
 هڪ ٻڏندڙ ماڻهو جي مٿي وانگر هودي
 جهڙي ۾ رڳو هڪ هيڊو خيال هوندي.
 هونئو خيال هن کي بچائي ٿو.
 هو چولين کي لهدو پڌي ٿي.
 ميز تي رکيل پٽي ڏانهن
 تڪي ٿي.
 اُن جي شيشي تي.
 پوڻ جي هلڪي تپ آهي.

(HAINZ BENDER)

هينز بينڊر

نظر

هڪ چري اسانجي ڊپل ڪي،
 ٻن هڪجيٽرن حصن ۾ ورهائي ٿي.
 آڏو اُن جاءِ تان پيٽان ٿو
 جتان تنهنجي ڇهن ڪلاس ڪي جهيو هو.
 منهنجي جوتن ۾ هل،
 تنهنجو ڪوٽ مونکي گرم ڪندو.
 جڏهن سيارو ايندو آهي،
 سن هڪ اک مان روئيندا آهيون.
 شمر جو اسين دروازو بند ڪري ڇڏيندا آهيون،
 اسن جي ننڍڙي ۾ تنهنجا سڀڻا،
 منهنجي سڀڻن ۾ هليا ايندا آهن.

نظر

چورن جي حوالي،
 مون پنهنجو گهر ڪيو،
 ڪوڙن کي مون ووٽ ڏنا،
 قاتل منهنجي ۽ تندي تي،
 پهرو ڏئي رهيا آهن.

نظر

ٻار روڊ تي،
 "جنگ" راند کيڏي رهيا آهن،
 جلدئي جڏهن هو وڏا ٿي ويندا،
 تہ جنگ هنن سان کيڏندي.

”نظر“

چو ڪراڪل مذاق ه،
 ڏيڏرن کي پتر هڻي رهيا آهن.
 پر
 ڏيڏر سڃيڏڪي ۽ سان مري رهيا آهن.

”نظر“

هن جو چوڻ آهي ته
 هو زندهه آهي،
 ۽ ان جو ثبوت ڏئي ٿو
 هو اهو چئي
 ته هن ماني ڪاڏي
 هو کيو
 هن پاڻي پيئو
 ۽ هڪجهڙي ٿي ها ته هوروشي به ها.
 ان مان هڪجهڙو به ثابت نه ٿو ٿئي
 اهو سڀ هڪجهڙو
 مغلن به ڪيو هو.

”نظر“

آءُ هوا کي سڏ ڪريان ٿي؛
 ”هوا! مون کي ورائي ڏي“
 هوا مون کي چئي ٿي.
 ”آءُ توهان کڏ آهيان.“
 آءُ سج کي سڏ ڪريان ٿي.
 ”سج! مون کي ورائي ڏي.“
 سج مون کي چئي ٿو.
 ”آءُ توهان کڏ آهيان.“
 آءُ ستارن کي سڏ ڪريان ٿي.
 ”ستارا! مون کي ورائي ڏيو.“
 ستارا مون کي چون ٿا.
 ”اسين توهان کڏ آهيون.“
 آءُ انسانن کي سڏ ڪريان ٿي.
 ”سانو! مون کي ورائي ڏيو“
 پر چوڻس سٺ چانيل آهي،
 ۽ ڪوئي به مون کي جواب نه ٿو ڏي.

نظر

سيارِي ۾، خاموش ۽ بي حرڪت ويٺل جانور وانگر،
 آئون پهچون اڪيون ٻوڙيان ٿو.
 وڏين چٽين مٿاڻ ۽ ننڍين چٽين مٿاڻ،
 برف ڪري رهي آهي،
 مهجي اڀي سٿيڻ مٿاڻ،
 برف ڪري رهي آهي،
 مهجي کين جي چيرن مٿاڻ،
 برف ڪري رهي آهي،
 رات مٿاڻ،
 رات ڪري رهي آهي.

"نظم"

خالي پهاڙن ۾
 سُڪل پن هرا ۾ اڏرن پيا،
 آءُ هڪ اُن ڀوڪريءَ بابت،
 سوچان پيو،
 جيڪا، هتي ڪونه آهي.

"نظم"

تنهنجا وار اڇا ٿيندا پيا وڃن.
 جيڪڏهن تنهنجي دل پرڄي وڃي،
 ته انهن کي منهنجي ڀوڏس،
 ڏاڳن وانگر ويڙهي ڇڏجانءِ.
 آءُ انهن کي،
 ڌار ڪرڻ نه ٿو چاهيان،

شن کچي تاکا هاشي (SHINCICHI TAKAHASHI)

منهنجو جسر

منهنجي جسر جا ٽڪرا ٿي چڪا آهن،
 آمريڪي کڇيءَ جي وڻ وارا ڀريل ۽ ساوا پڻ،
 منهنجا هٿ پير آهن،
 جي هوا ۾ لڏن ٿا،
 شوخ رنگن واري اڏرندڙ پويٽ پرن ۾،
 منهنجون اکيون موجود آهن،
 مستقبل ڌرتيءَ جي متحرڪ پٽ ۾،
 گهريلُ آهي،
 هڪ هڪ ڌرتيءَ سان ڳرهارو آهي،
 ديوتا ان جي ارض کي چوسي رهيو آهي
 هر هڪ اُره،
 ڪڙهي پينسل جي چنڊ جيترو آهي،
 آءُ باهه ۽ پاڻيءَ ۾،
 ترندو رهيو آهيان
 هڪ هوائي جهاز،
 منهنجي ٽهليل ٽنگن وچ مان،
 اڏري ويو،
 آسماڻ
 منهنجو جسر آهي.

نظر

آه هن سان ڪرڻ تي مليس،
 ۽ ٻڪرين کي پاڻي پيارڻ ۾ مدد ڪئي.
 چوڻ ۾ ڏيو هيو: "توڻ مون کي سٺي لڳندي آهين"
 پر ڇڏڻ سان رڳو ايتروئي چئي - گيمبو: "سهيڻي پيءُ جا ڪهڙا
 حال آهن؟"

دل جي ڳالهه زبان تي نه آئي سگهيس،
 پر اکيون ملائڻ جي سگهه ٿي هئي.
 هوڏي پيار جي هٿن جو اشارو ڪو نه هو،
 پر لڪرائڻ جو انديشو به نه هو.
 آه هن سان ڳوٺ کان ڇڳو پري مليس.
 ۽ ڪنڊيون ميزڻ ۾ هن جي مدد ڪئي.
 مون چوڻ ۾ ڏيو هيو: "منهنجي محبوبه،"
 پر ماڻهائي آواز ۾ اهڙي چيڻ، "منهنجي امڙ جا ڪهڙا حال آهن؟"
 پيار جو اظهار نه ڪري سگهيس،
 تقريباً مرڪيس،

هوڏي جواني مرڪڪ جو نشان نه هو،
 پر ضروري ۽ انگار هٿن جو به نه غطرو نه هو.
 آه هن سان سندس گهر ۾ مليس
 هوءَ ڏاڍي ڌيان سان وار چوڙي رهي هئي.
 مون چوڻ ۾ ڏيو هيو: "آه تون پيار ڪندو آهين"

پر رڳو اهو چير. "۽ تنهنجي سڀي پاءُ جا ڪهڙا حال آهن؟"
 هوءَ اوچتو مرڪي پئي ۽ چوڻ لڳي:
 "اهو خوش آهي ۽ اهو به خوش آهي، جيڪو اسن جي پيٽ ۾ آهي"
 ۽ شرمائي ڪمڌ جهنگائي ڇڏيو
 مون ڏٺو هن جي نيش ۾ پيار چٽڪي رهيو هو.

جنگ

جنگ

هڪ گهر آهي گهر ۽ ڌڻي ۽ کان سواءِ،
 هڪ گهر ڌڻي آهي گهر کان سواءِ

جنگ

هڪ وڻي آهي وڻ کان سواءِ،
 هڪ وڻ آهي وڻي ۽ کان سواءِ

جنگ

هڪ پٽ آهي پيءُ کان سواءِ
 هڪ پيءُ آهي پٽ کان سواءِ.

جنگ

هڪ جسر آهي جنگهه کان سواءِ
 هڪ جنگهه آهي جسر کان سواءِ

جنگ

هڪ چارو آهي دور کان سواءِ،
 هڪ دور آهي چاري کان سواءِ.

جنگ ٻارود جو دونهن آهي.

مرس آهي، ڏک آهي.

سن جنگ کان نفرت ڪنداسون،

سن جنگ ڦير نه ڏسنداسون.

يوگو سلاوين شاعر

(VASKO POPE)

واسڪو پوپا

نظر

رستي وارن ٿارين رستا نا هل ڪن ٿا،
 شام اسانکي پنهنجن هينن هڪ اهري واٽ ڏانهن وٺي پئي وڃي،
 جن تي قدمن جو نشان به ڪونه رهي ٿو.
 بند دريڙ اڳيان ميهن منهن پر ڪري ٿو.
 چؤ واٽن تي ڏينهن جا نشان آهن،
 اسان جي قسمت رتوڇاڻ آهي.
 جيڪڏهن من مٿي کي جهٽڪو ڏيان ته
 سج پنهنجي ٿاريءَ تان هڪري پوندو،
 تون پنهنجي مرڪ ميهجي هٿ تريءَ ۾
 دفن ڪري ڇڏي آهي.
 مان ان کي زندهه ڪيئن ڪريان؟
 سهندو پاڇو ڳورو پيو ٿيندو وڃي
 ڪوئي ان جي پرن کي ٻڌي پيو،
 ميهجي پياري'
 تون پنهنجيون اکيون کول
 ۽ هڪجهڙو چوڻ بنا مونکي لڪاء
 رات ميهجي ڳولا ۾ آهي.
 رستي جي آخري چيڙي وٽ هڪ وڻ
 سگريٽ هڪائي ٿو.
 تههجي بيٺ ڪن سواءِ ميهجي انڌي گهر مان آسمان ڏسڻ ۾ -

ايندو.

تنهنجي مرڪ کان سواءِ منهنجي اکين آڏو

اڀيون ٿي ويل پٽيون.

ڪڏهن به نه ڪونديون

تنهنجي بل بل کان سواءِ بي مشڪ جون ٿاريون

منهنجي چائٽ ڪو نه ٿينديون.

تنهنجي هٿن کان سواءِ سج منهنجي خواب ۾

رات نه گذاريندو.

تنهنجي ڏيان جون گهٽيون ڪڏهن به ختم ڪونه ٿينديون .

تنهنجي اکين جا اباڻيل ڪڏهن به اوڀر پاسي نه ٿا اڏرن.

تنهنجي ڇاتي ۾ قتل روڻ جا پن نه ٿا ڇڻ.

تنهنجي ڳالهين جي آسان ۾ سج ڪڏهن نه ٿو لهي.

منهنجو ڏينهن

پن حسن ۾ ڪٽيل هڪ سائو صوف آهي.

مان توکي ڏسان ٿو، تون مونکي ڏسي نه ٿي سگهين.

هڪ انڌو سج اسان جي وچ ۾ بيٺل آهي.

ڏاڪن تي اسان جا

پاڪر ڪريل آهن.

تون مونکي سڏين پئي آه تنهنجو آواز ٻڌي نه ٿو سگهان

هڪ ٻوڙي هوا اسان جي وچ ۾ بيٺي آهي.

شوڪيس ۾ رکيل شين وچ ۾

منهنجا ڇپ.

تنهنجي مرڪ کي پيا ڳولن.

ٻه واٽي تي اسانجي چمي ڪم آهي.

مان پنهنجو هٿ تنهنجي هٿ ۾ ڏيان ٿو

تون ان کي سڀ نه ٿي ڪري سگهين.

هڪ خدا ترڪي سوکيو ڪيو آهي.

بازار ۾ تنهنجو لڙڪو
 منهنجي اکين کي ڳوليندو آهي.
 منهنجو مئل ڏينهن تنهنجي شام وٺي
 ڏينهن ۾ ملي ويندو آهي.
 رڳو سڀني ۾ ئي
 اها هڪ ئي ديس ۾ گهٽندا آهيون.

اک جي راند

ڪجهه راتيون آهن، باقي ستارا آهن
 هر رات پنهنجو تارو ساڙي ڇڏي ٿي،
 ۽ ان جي چوڌس ڪارو ناچ نچي ٿي.
 اڀستائين جو تارو وسائجي وڃي ٿو.
 پوءِ راتيون پنهنجو پاڻ کي وڌن ٿيون
 ڪجهه تارنهي وڃن ٿيون
 باقي راتيون رهجي وڃن ٿيون.
 پوءِ هر رات پنهنجو تارو ساڙي ڇڏي ٿي
 ۽ ان جي چوڌس ڪارو ناچ نچي ٿي.
 اڀستائين جو تارو وسائجي وڃي ٿو.
 آخري رات، تارو به بڻجي ٿي ۽ رات به
 اها پنهنجو پاڻ جلائي ٿي
 هو ڪارو ناچ پنهنجي چوڌس شروع ڪري ٿي.

ڪوچ پبليڪيشن جا اڻندڙ ڪتاب

نئين نهيءَ جي پياري شاعر.

ادل سومري

جي ڪوٽائن جو گلدستو.
جنهن ۾ سندس نڪور ڪوٽائون. اثراتي انداز ۾ ڏنل آهن.

مڪس

(نوج ادبي سلسلو)
جنهن ۾ سنڌيءَ جي سجاڙ ليکڪن سان. گڏ دنيا جي
بهترين اديبن ۽ شاعرن جي تخليقن جا ترجما پڻ ڏنا ويندا

مھير ڀنڊر: اسد عباسي حبيب ساجد

پڻو:

مئنيجر سوي پبليڪيشن

پوسٽ باڪس نمبر 102

ڪراچي

سوره سنڌي ادب

صاحب خان سوره ميراثي

Cell No: 0344 3919786

0300 3404488